Андрэй Хадановіч

Нарадзіўся ў 1973 годзе ў Мінску.
Скончыў філалагічны факультэт БДУ (1995) і аспірантуру БДУ па спецыяльнасці замежная літаратура (1999). Выкладае ў БДУ гісторыю французскай літаратуры. Напачатку 2000-х настаўнічаў у Беларускім гуманітарным ліцэі імя Якуба Коласа. Кіраўнік «Перакладчыцкай майстэрні» ў Беларускім калегіуме. Член Саюза беларускіх пісьменнікаў. З 2008 г. узначальвае Беларускі ПЭН-цэнтр.
Вершы перакладаліся на польскую, ангельскую, украінскую, нямецкую, літоўскую, расейскую, чэшскую, латышскую, шведскую, славацкую, іспанскую і славенскую мовы. Друкаваўся ва Украіне: зборнікі «Листи з-під ковдри» (2002), *From Belarus with Love* (2005) і кніга для дзетак — «Таткові нотатки» (2011). У Швецыі выйшаў зборнік паэзіі *Fria verser* (2011), а ў Польшчы — *Święta nowego rocku* (2006).
Лаўрэат некалькіх літаратурных узнагародаў, сярод якіх «Залаты апостраф» (Беларусь, 2007), «Крышталь Віленіцы» (Славенія, 2008). Атрымаў прэмію часопісаў «Сучасність» (Украіна, 2007) і «Современная поэзия» (Расія, 2006), а таксама прэмію імя Збігнева Даміняка (Польшча, 2012). Пераможца некалькіх паэтычных слэмаў.
Перакладае з польскай, французскай, украінскай, ангельскай, расійскай, літоўскай і грузінскай.

Я кнігу маю

Іншыя творы Андрэя Хадановіча:

Старыя вершы

Лісты з-пад коўдры

Землякі, альбо Беларускія лімэрыкі

Сто лі100ў на tut.by

Абменьнік. Вершы і пераклады. Аўдыёкніга

Бэрлібры

Несымэтрычныя сны. Кніга+аўдыё

Андрэй Хадановіч чытае Чэслава Мілаша.
Пераклады. Аўдыёкніга

Андрэй Хадановіч

ДЭЖА ВЮ: ПЕРАВЫБРАНАЕ

Вершы

Мінск / Логвінаў / 2013

«Я кнігу маю»
Серыя
Валянціна Акудовіча

ISBN 978-985-562-045-8

Дэжа вю: перавыбранае

Вершы

З кнігі «Старыя вершы»

2003

Ноч у мытні пры старым замку

Сам-насам са швэдрам, што кінуты ў кут,
Сам-насам са страчаным часам,
Сам-насам з уласнай прысутнасцю тут,
са столькім, што ўжо не сам-насам, —

знадворку, бо замак замкнуты стары,
на пекную гледзячы зорку
(знадворку адносна ўсяго, што ўнутры, —
так блізка, што ўжо не знадворку),

нарэшце стамлюся ад словаў, чужы
у некалі скончанай спрэчцы,
нарэшце спынюся на самай мяжы —
так позна, што ўжо не нарэшце.

Выбар

я абіраю вольнасць
як абіраюць бульбу
атожылак пінскай
пасля панямонскай
нарэшце чарнобыльскай
шляхты
(што сынку дапамаглі табе
гэтыя ш-ш-ш-ляхі?)
які атруціўшы атрамант
амаль не зважае на лямант
бо покуль не момант
скуголіць раўці турбавацца
праз нейкія там бел-чырвона-
белыя плямы на мапе
згвалчанай калісь Еўропы

Падшпарак-Пачварак

Я завуся Падшпарак-Пачварак,
бо паводжу сябе вельмі дрэнна.
Я аматар падступак і сварак;
не чытайце маралі — дарэмна!

Каб дабро пацярпела фіяска,
я гатовы пайсці на злачынства...
Ах, спадар буржуін, калі ласка,
запішыце мяне ў буржуінства!

Адчуваю нашмат сябе ўтульней,
як залажу ў чужыя кішэні.
Пагуляць у дарослыя гульні
запрашаю — прымі запрашэнне!

Я юнак-падсвінак, юны злодзей.
Спадары, пашкадуйце дзяцінства:
я з маленства жыву на балоце —
запішыце мяне ў буржуінства!

Я страшэнна хачу бочку сочыва,
я страшэнна хачу кошык печыва,
а маё сэксуальнае рэчыва
ўсё чакае чагосьці жаночага!

Вам прадамся за смачную булку
(толькі страўнік — крыніца адзінства!),
палітычнага дайце прытулку —
запішыце мяне ў буржуінства!

З лістоў Івана Жахлівага да Н. К. Крупскай

Богу роўным станецца той смяротны,
Што будан сямейны з табой раздзеліць,
Раявацьме поруч з такою порсткай,
Палкай кабетай!

Твой пяшчотны голас пачуе зблізку,
Любы твар убачыць у сне й наяве,
Лёгкае дыханне па кроплі вып’е
Ў цёмных прысадах!

Навярзе на вушка нясціплых рэчаў,
А пасля занурыць у пацалунках:
Пацалуеш раз, а юрлівым вуснам
Хочацца болей...

Дай яму спазнаць і дабра, і ліха,
Дай яму сарваць незямное веды
З дрэва каталогаў тваёй машыны
З назваю *«Apple»*!..

Мушу скончыць ліст: пару пільных справаў
Маю вырашаць, а найперш — павешу
Ўсіх стральцоў. Чакаю твайго адказу.
Ваня Жахлівы.

Львоў

Юрку Прахаську

Адапхнуцца ад Ратушнай вежы
ды рынуцца ў бездань,
каб магутныя крылы паноўных над местам званоў
падхапілі, панеслі, загойвалі даўнюю бессань,
занураючы ў фарбы ляткіх недабачаных сноў.

Бессэнсоўна лунаць, абмінаючы стрэчныя вежы,
прамінаючы коміны ў іхнай цаглянай красе.
І спачыць ад палёту, і пасвіць начныя відзежы
на бляшанай, старой, незнаёмай з дахоўкай страсе.

Назіраць, як у шпацырах вечар
праводзяць львавяне,
па спякотных гадзінах лагодны вітаючы змрок,
удыхаючы водар з густоўнай павохнай кавярні,
пад павекамі цемры павольна губляючы зрок.

Усміхацца разумнаю ўсмешкай крылатага блазна
жабраку, што пры цэрквах
на вечных жабрачых правах.
А калі заманецца агледзець усё падрабязна —
і самога сябе нечакана знайсці далавах.

Заблукаць, загубіцца, заблытацца, трапіўшы долу,
ў камяніцах, дзе genius loci дагэтуль жывы.
Са шматлікіх святыняў аддаць перавагу касцёлу —
пасля шклянкі-другой каньяку
ля армянскай царквы.

Ля мyроў Бернардынаў піць піва
з вядомым паэтам;
калі ж зноў скалане наваколле стрывожаны спіж,
павучынай сягнуць па-над галіцкім
бабіным летам,
як паветраны змей, самагубна ўзлятаючы ўвыш...

Заблукаўшы ў паветры, прасторы,
няздзейсненым міце,
каляровы матыль, папяровы кітайскі дракон
патанае ў блакіце, блакіце, блакіце, блакіце...
І вялізарны звон пераможна плыве наўздагон.

З кнігі
«Лісты з-пад коўдры»

2004

Лісты з-пад коўдры

праз акно месяцовы поўраз
апускаецца па крывой
я не бачу
залез пад коўдру з
галавой

навісаюць словы хадульна
расстаўляюць пасткі пасты
а пад коўдрай цёпла і ўтульна
і нястрашна пісаць лісты

будзе рады палкоўнік маркес
і астатнія пацаны
асцярожна ступае накрас
клышаногі й трохі п’яны

не кампутарныя крамзолі
а жывое рукі сляды
хай баляць на пальцах мазолі
не бяды

бо нашто электронная пошта
калі проста так не ў пару
немавед пра што і навошта
немавед каму гавару

Калыханка для маладога літаратара

Кукалка, каўшанка, хрызаліда,
лялечны зародак вышыні!
Досыць гідкіх фарбаў краявіду,
іншага няхай грызе агіда!
Супакойся, мілы, адпачні!

Спі, дзіцятка, птушкі *ўжо паснулі,*
зоры ў неба *па ваду пайшлі.*
Кукавадла вусцішнай зязюлі,
люлі-люлі, прыляцелі кулі...
Стала ціха на усёй зямлі.

Засынай, загорнуты ў анучы.
Пасталееш хутка ў барацьбе.
Спі, выратавальнік наш прыйдучы:
у абладзе фюрэра і дучэ
спадзяемся толькі на цябе!

Некалі ў варожым наваколлі
возьмешся з расою за кассё
беларускай мовы, і ніколі
не забудзеш, што вучыў у школе:
геній у адказнасці за ўсё!

Зведаеш, што значыць акавіта,
і спазнаеш поспех у кабет;
станеш апранацца самавіта,
станеш выражацца сакавіта,
станеш карыстацца з «алфавіта»
і забудзеш слова «альфабэт»...

Хрызаліда, кукалка, каўшанка,
запарука крылаў матыльку,
дурню — радасць, знаўцу — абяцанка, —
слухай, як лунае калыханка
на халодных крылах скразняку.

З чаго пачынаецца Жодзіна?

З чаго пачынаецца Жодзіна?
Дальбог, не з машыны «БелАЗ»!..
Я сёння святкую народзіны:
Як што, запрашаю і вас!

Пад месяцам, сонцам і зоркамі
Балюе з суседам сусед.
Як сцвердзіў паэт, і паморкамі
Ёсць час для сяброўскіх бясед!

Як не, адмаўляйся без сораму –
Шмат ежы на Белай Русі!
Пад месяцам, сонцам і зорамі
Ўсяго ўсё адно не з'ясі!

Шчэ больш на зямлі – мама родная! –
Харошых ды розных кабет;
Ды не пакахае ніводная,
Хоць руш у манахі ў Тыбет!

Сігаеш за пекнымі паннамі,
Ды марным стаецца твой сіг.
І ўсё ж не памрэм занядбанымі,
Бо Жодзіна дбае пра ўсіх!

Сардэчнымі словамі, поўхаю,
Прутом, бізуном, рамянём
Гадуе, кунежыць, выхоўвае.
І большай ні ўночы, ні днём

Нас песціць не знойдзем аматаркі.
А як адыходзім да сну,
Вачыма ласкавае мацеркі
Глядзіць у калыску й труну.

Пільнуе ды сочыць паводзіны,
То хваліць, то ставіць у кут...
З чаго пачынаецца Жодзіна?
Яно пачынаецца тут...

За мрой экзатычныя спецыі,
За праўду ў айчынным віне,
За *Grande Canale* ў Венецыі,
Які не гайдае мяне;

За госця, няйначай татарына,
Нязванага сябра твайго;
За Кафедру Нашай Спадарыні,
Якая смяецца з Гюго;

За сверб разумовага голаду,
Што я спаталяў задарма
Агнямі вялікага гораду,
Якому наймення няма, —

Чым стане мне змогі, аддзячу я
Найлепшай у свеце зямлі —
За першыя крокі дзіцячыя,
За першыя слёзы, калі

Бацькамі без жалю-без літасці
Быў гнаны ў дзіцячы садок...
Што будзе пасля — акалічнасці,
Галоўнае — першы радок!

Пачатак, прывабныя ўводзіны
Жую саладзенькім дражэ:
З чаго пачынаецца Жодзіна?
З разгалістай літары «ж»,

Як жонка, жыхарства, жыдоўская
Жахліва жывая журба,
Жабрацтва, журы, «Жыгулёўскае»,
«Жызэль», «Жэрміналь», жажаба,

Жырафа, жаўрук з журавінаю,
Жыгучка, жаўнер, жалуды,
Жаданне жывіцца жанчынаю,
Жартоўнасць жыцця без жуды...

Славутую песню каверкаю,
Карціны ўстаюць уваччу.
Пытанне гаркавай цукеркаю
У роце смакую, смакчу, —

Як гронку чырвонай смуродзіны.
І тахкае сэрца ў грудзях.
З чаго пачынаецца Жодзіна?..
І ці абяцае працяг?

Бармен-сюіта

На тытунёвай фабрыцы жанчыны
чатыры дні таму без дай прычыны
абвесцілі агульны лакі-страйк,
і ў бары прыбыло слабога полу:
ціхманы апускае вочы долу,
затое для залётніка — клондайк!

Наш бар — утульны, танны і спакойны:
сусветныя паскончваліся войны
і не сваволяць зброяй землякі.
А па-за тым, наш бар — на параплаве,
і лярвы, не забітыя ў аблаве,
бухаюць на сярэдзіне ракі.

Была адна, што больш за ўсіх бухала
й не апускала веек-апахала,
стыдаючыся позіркаў гасцей.
Яна была па пашпарце цыганкай,
паводле звычак — нашай выхаванкай
і ўвагі нашай знакі найчасцей

«драўлянымі» прымала і «капустай»,
ды яўнай не займалася распустай,
бо замужам была, хоць суженец
часова кукаваў без суженіцы,
за кантрабанду седзячы ў вязніцы:
злавілі на гарачым — і канец.

Фліртуючы з сумнеўнымі сябрамі,
яна чакала пры турэмнай браме,
пакуль яе прапусціць вартаўнік,
што стаўся сведкам ейнай прыгажосці
і дзень пры дні чакаў красуню ў госці —
і пачуцця фатальнага не ўнік.

Ён прагнуў, каб аднойчы, у Севільі,
ягоны сон яны ажыццявілі,
пабраўшыся ў мясцовага айца...
Ён не чытаў «Кармэн» — быў непісьменным.
А я на параплаве быў барменам
і бачыў гэту драму да канца.

Няшчасны вартаўнік паходзіў з баскаў
і з недаверам ставіўся да баксаў,
і шлях, якім пайшоў ён, быў цяжкі:
ён дорыць краскі, краля — анігадкі,
ні гваздзікі не ўражваюць, ні бра́ткі,
бо іншае дарылі ёй браткі.

Ён трызніў у душэўным неспакоі,
начамі паўтараў імя, якое
мы блыталі то з кармай, то з кармой.
А здрадніца сядзела ў нашым бары
і, не знайшоўшы ніштаватай пары,
маркотна частавалася хурмой...

На параплаве музыка іграе,
канчаецца трагедыя старая:
прыбылы з Андалузіі нацмен
у бар наш урываецца без маскі
і, крыючы па-мацеры па-баскску,
страляе ў беспасажніцу Кармэн:

«Ну дык не даставайся ж ты нікому!»
Юрлівіца правальваецца ў кому,
а там адно цямрэча й цішыня...
А заўтрашні Выспяньскі (ці Астроўскі)
нацешыцца й забудзе па-матроску,
як востраў (выспу) ўчорашняга дня.

Калі разгуляецца...

Люблю навальніцу на свята працоўных,
калі разгуляецца ў небе пярун,
а тут, на зямлі, са стыхіяй на роўных,
свой верш прамаўляе паэт-гаварун.

Нябёсы маланкай міргнуць дабрачынна,
вясновую зліву ўзмацніўшы ўтрая, —
прамокне наскрозь чарнявая дзяўчына,
прынада, прынада, прынада мая!..

Дахаты вяртаецца ўдзячная моладзь
з дзіцячых садкоў беларускіх і школ,
нябеснага бацьку ў Жыровічах моляць,
каб шчасце ды мір панавалі вакол.

На ўсходзе даўно не здаралася путчаў,
на захадзе хутка дазволяць аборт,
а шчасны паэт, не раўнуючы Цютчаў,
чакае натхнення, пускаючы «word».

Ён будзе пяяць пра сюжэт старадаўні.
Пра іншае, дружа, пакуль памаўчы!
Як кожнага году на першага траўня,
галоўнае свята пачнецца ўначы.

Курган векавечны амаль раскапаны,
і хутка натоўп неразумных хазар,
вампіры і ведзьмы, залётнікі й панны,
калонай памкнуць на славянскі базар!

Сябрына на шабаш, бы спожыць у кайстру, —
без лебедзяў чорных і белых варон.
І кожнай Мальгрэце — асобнага Майстра,
і кожнаму Фаўсту — уласны патрон.

Шатаны, анёлы, багі, дэміургі,
прыходзьце, нясіце дары ў дарасхоў:
зямля беспасажна-цнатлівых Вальпургій
дагэтуль чакае сваіх жаніхоў!

Вольны муляр

Я буду будаваць сабе кватэру,
з буслам на даху й Будам на сцяне.
Не бунгала, не будку бультэр'еру —
бетонны бункер — не разбурыш, не!

Каб днём бурлескам бузаваць паперу
і бударажыць будуар у сне.
Будуючы, у будучыню веру...
Хоць з бадуну нам рай і ў будане.

Будуйма! А падтрымкай нашым будням —
Сямён Будзённы із Сымонам Будным,
Афрык Сымон (музыка), дзядзька Сэм,

Сім, Хам, Яфет... Збудуйма нармалёва
і Будапешт, і Буда-Кашалёва,
Буэнас-Айрэс, Бургас, Бэтлеем!

Няўлоўныя мсціўцы

Нам калыханкай сталіся здаўна
гарматны гул і кулямётны строкат.
Мы часцяком спыняліся за крок ад
смяротнай бліскавіцы й перуна.

Паслоў варожых пасылалі на...
Блукалі па балотах, жэрлі блёкат,
пілі атруту і, паснуўшы ўпокат,
цвярозымі ўставалі давідна.

Без мараў пра хвалу і ўзнагароду
жыццё аддаючы ў імя народу,
на вогнішча ішлі, як Жанна д'Арк.

Бо кожны з нас да звышгеройства звыклы,
і вораг часта бачыў нашы іклы,
заходзячы ў мясцовы заапарк.

Chansons de geste

1.

Дзіўлюся намаганням чалавечым:
забыўшыся на пляшку і графін,
чытаннем зрок над свечкаю нявечым —
і льецца на старонкі парафін.

Лепш смерць ад кніжнай плесні ў галаве, чым
тэлевізійны бог, Ісус «Навін».
І трызніць уначы сераднявеччам
амаль абеларушчаны літвін.

Ён там, дзе воі гінуць на адхоне
і трубіць Аліфант у Ерыхоне,
і лопаюцца скроні трубача.

Па даўняй гераічнай завядзёнцы
хаўтурны стол чакае крумкача —
і Шарлемань Бэн Нун спыняе сонца.

2.

Дванаццаць пэраў — у адной палаце:
дыягназ просты — печаняў цыроз.
Ім лекар, што сядзіць тут на зарплаце,
паліць не дазваляе папярос.

Спіць Аліўе, чый твар даўно ў салаце:
ён марыў паглядзець Ралан-Гарос,
а бачыць Ганэлона ў маскхалаце,
што зросся па кавалках і ўваскрос.

Першасвятар Турпэн, зацяты вернік,
дазнаўся, што на свеце быў Капернік
і не было нязрушнае зямлі.

Ой, Госпадзе, нябесны абаронца,
калі зямля бяжыць наўкола сонца,
дык што ж тады спынялі каралі?!

Вагнер. Тэтралогія «Фаўст»

I. Пра-Фаўст

Ён век тапіў у ведзьміным нектары,
як сведчыць знакаміты фаліянт;
пяяў для Грэтхен нават без гітары,
і спеў быў найчысцейшы, як брыльянт.

Пасля ў вар'ятні білі санітары
(няспраўджаны дагэтуль варыянт).
Агент «0,7», кароль усёй шклатары,
ягоны цёзка і фаміліянт.

Цяпер яго не вабяць пагулянкі:
а мо шатэнкі й насамрэч шатанкі?
Не, досыць! Ён *адгарцаваў* сваё!

Як радца, мае ў Ваймары заробак,
чытае Аляксандра-бацьку, то бок
прыгоды д'Артаньяна й Рышэльё.

II. Бессань у ноч Вальпургіі

Праз горы й красавіцкі ночны холад
у месяц травень рушыш напрасткі.
У небе два сузор'і — Серп і Молат —
плывуць, прычым у розныя бакі.

Красуня на мятле й рагаты волат
мілуюцца й скавычуць, як ваўкі;
твой сябра Мефістофель (ён жа — Воланд).
Што за народ? Вядома ж, землякі,

што раз на год збіраюцца на Гарцы.
Кульнуць па чарцы ды з'ядуць па скварцы —
і браму пекла разаб'юць ушчэнт.

І ўратаваны шараговец Каін,
як гаспадар ад Брокену да ўскраін,
паўсюдна здзейсніць поўны хэпі-энд.

III. Гамункул

Каспара, Мельхіёра й Бальтазара
не будзе — я не веру ў трох цароў.
З набыткамі вяртаюся з базару,
каб хлопец не застаўся без дароў.

Мне ж падарункам — здзейсненая мара:
праз кропельніцу ўведзеная кроў
бруіцца ў жылах, ажыла пачвара,
ён нарадзіўся, Вагнер! Будзь здароў,

чатырохкротны доктар і магістр,
загартаваны ведаю філістар,
няўдзячны імітатар хараства,

ледзь не забіты сківіцай аслінай!
Ты па начах над колбай пырскаў слінай —
і стаўся зоркай новага Раства!

Але памрэш, як жыў, — напаўраслінай.

IV. Галена

Ты ўзнёс у ейны гонар не хаціну —
гатычны замак, велічную цвердзь.
Схуднеўшы ад кахання на траціну
й цвярозы розум страціўшы на чвэрць,

намаляваў уяўную карціну:
любоўны вір, пяшчотаў кругаверць.
Ды творац неадольную плаціну
яе каханкі, час, прастора й смерць.

Ты прагнеш немагчымага, упарты,
з нябыту клічаш валадарку Спарты,
царыцу старажытнагрэцкіх сноў.

Ды мара не скараецца нахабу:
над прывідам схіляешся — і зноў,
гаротны, узасмокт цалуеш жабу.

Вавілонскі праект

1.

Марнеюць у гародзе буракі,
ні часныку не вырасла, ні кропу:
вось радасці суседу-мізантропу,
што пяты год не падае рукі!

А ў хаце, без цукерак і сіропу,
пакутуюць самотна хлапчукі:
не хочуць рускамоўныя бацькі
пускаць іх у пясочніцу Еўропу.

Як пусціш? У тамтэйшых дзетак спрэс
грашовы інтарэс і пулярэс,
а іхныя бацькі — зірні на пейсы! —

героі найпачварнейшых легенд —
гандлёвец, здраднік, хлус, інтэлігент —
жыды, касмапаліты, еўрапейцы!

2.

Не, мы не проста бавімся ў пяску —
падмурак новай Вавілонскай вежы
будуем на памежжы. (Ход нясвежы,
ды скуль жа іншы возмецца ў радку?)

Канструктар «Lego» возьмем у руку...
Дарэчы, што за дзіўныя відзежы?
Вандроўны цень у форменнай адзежы
па нашым шнырае мацерыку.

Хто там ідзе? Мо ўласную харызму
нам дэманструе прывід камунізму?
Маг Бальтазар? Маэстра Картасар?

Не, гэта з пошты тупае палкоўнік:
нарэшце ліст – і ён бярэ каркоўнік,
па-еўрапейску кажучы – гляйсар.

3.

Не тую парыжанку, што ўсе вы
шануеце не менш за Мону Лізу;
не іншую, чый кругаслуп крывы
на ўсе вякі праславіў горад Пізу;

не тое дзіва, што сярод Масквы
сасной палала ад гары да нізу, –
не, нашая не схіліць галавы
дый у Еўропу нам адкрые візу!

Складзем на вежы з вершаў пра чабор
дыхтоўны беларускі кнігазбор,
што апявацьме Борхес невідушчы...

А мо наўкола пасадзіць лясы
і жыць, як у Гусоўскага часы,
у нетрах Вавілонавежскай пушчы?..

4.

Не хопіць у пясочніцы нам гліны,
каменьчыкаў стае адно ледзь-ледзь,
а мы ўсё лепім крохкія цагліны,
каб нашай пабудове ацалець.

Будуем казематы, равеліны
і кажам: «Трывалейшыя за медзь!»
А словы сэнс мяняюць штохвіліны,
і аднадумцам цяжка зразумець.

Мы ім: – Каштоўны скарб Старога Свету!
Друкарства! Рэфармацыя! Асвета!
Навука! Гільятэн і Франкенштэйн!

Грамадская й Шэнгенская дамовы!
Кілішак дваццаціпяціграмовы!
Еўропа, разумееш?! – Ніхт фярштэйн.

Маленькі жабрак

Я ведаю, няма тваёй віны
ў тым, што кагось прыручыш алкаголем.
Учора ўночы мне прысніўся Голем,
пітушчы прывід пражскае вясны.

Кітайскім матылям тлумачым сны,
а раз на месяц роспачна скуголім
на месяц — голым каралём дэ Голем
з кінематаграфічнай прасціны.

Раскоша чалавечага сумоўя,
цяпельца выпадковага зімоўя...
Тапелец, што прачнуўся ў немавед

якім паветры без вады і сябры,
спрабуе надзімаць пялёсткі-жабры,
самотнай ружай кінуты ў сусвет.

Трамвай «Жаданне»

Остановите, вагоновожатый...
М. Гумілёў

Ты пустазеллем у цяпліцы вырас
і хутка забадаў усіх, бадай...
І рвецца з вуснаў нецэнзурны выраз,
хоць іншаземцу чуецца: «must die!»

Нясеш па свеце небяспечны вірус:
замураваны ў бомбе самурай,
ляціш з нябёсаў і сягаеш віру з
небеларускім воклічам «банзай!»

Нібы забыты лірыкамі топас,
блукаеш па начах, п'яны аўтобус,
ці карабель – у акіяне слоў...

Ты са слупамі загуляўся ў кеглі
і йдзеш на дно, а пасажыры збеглі,
як толькі флейту ўзяў пацукалоў.

Паслямова

Ты занураўся ў сене, нібы ў Сене,
з цыганскаю красуняю Кармэн,
ёй недарэчы дорачы насенне
й нічога не жадаючы ўзамен.

Пара збіраць плады, цяжар асенні
узважваць, ды марнее твой бязмен.
А ты ўсё прагнеш боўтацца ў басейне –
мяркуеш, што дагэтуль супермэн.

Ты б мог сягнуць вышэй за піраміды,
але ў кампутары Семіраміды
твой сад завіс яшчэ ў палеаліт.

Гадуючы жыгучку і дзядоўнік,
чакаеш, покуль з'явіцца садоўнік,
які націсне «ctrl»-«alt»-«delete».

Дачакаць!

Чаканне каштоўнейшае за чаканку
старых медалёў, старажытных манет.
Чакаць ганарару, навінаў, каханку,
што ўночы наведае праз інтэрнэт;

чакаць, што знаёмыя вернуць пазыкі,
і клясціся больш не даваць напавер;
чакаць, што паўстане народ без'языкі,
калі пасля дожджыку будзе чацвер;
чакаць і пад томам «Сымона-музыкі»
у пыльнай шуфлядзе трымаць рэвальвер.

Чакаць, калі здарыцца Раз Назаўсёды,
з надзеяю гледзячы за далягляд.
І вось дачакацца, калі не свабоды,
дык першых у новай эпосе каляд.

У міры ды згодзе, са смехам дый годзе,
на стол пачастункі паставіць свае
і ў першага-лепшага тысячагоддзя
спытаць: «Трэцім будзеш?»
А раптам не п'е?!

Усе атрымалі святочныя грошы,
засмажылі тлустую смачную гусь
і жджэм, што апоўначы самы харошы
з экрана прамовіць «Жыве Беларусь!»

А мы ап’янеем, губляючы розум.
Закружыцца голаў ад мрояў і кроз.
Міколка, што некалі быў Паравозам,
а сёння ўвіхаецца як Дзед Мароз,

ізноў распачне навагоднія жарты,
снягуркі апрануць свае кімано,
і сядзе дасведчаны шулер за карты —
гуляць са стагоддзямі ў «дваццаць адно»...

А стрэлка праходзіць апошні адцінак.
(Два тысячагоддзі — на ейным баку!)
Зязюля падкінула яйка ў гадзіннік
і хутка ўсясветнае грымне «ку-ку».

Прадмова да Кнігі Юдзіф

Паміж пустак, балот беларускай зямлі,
дзе бароняць звяры сваіх нораў;
дзе рахманыя пчолы бароняць вуллі,
пазабыўшы пра мірны свой нораў;

дзе пра голаў тваю гільятына пяе,
дзе бароніць пятля тваю шыю,
птушкі гнёзды зацята бароняць свае
й беларусы бароняць чужыя;

дзе Заслонава прывід стаіўся ў траве
і штовечар паненак лякае –
памяркоўная нацыя ціха жыве,
толькі гутарка ходзіць такая:

што анёлы бароняць крылаў сваіх,
каб не ўмёрлі;
што шатаны бароняць рылаў сваіх,
каб не ўмёрлі;
што тапельцы бароняць сваіх віроў,
белавежскія пушчы – сваіх зуброў,
бэтлеемскія зоры – сваіх цароў,
каб не ўмёрлі;

што сярпы бароняць сваіх каласоў,
каб не ўмёрлі;
што ткачыхі бароняць сваіх паясоў,
каб не ўмёрлі;

кожны першы бароніць сваіх другіх,
найлягчэйшы бароніць іншых, цяжкіх,
пагарджаных век, іх, сляпых, глухіх,
каб не ўмёрлі;

Беларусь бароніць сваіх Скарын,
каб не ўмёрлі;
Маргарыты бароняць свой маргарын,
каб не ўмёрлі;
невідушчы бароніць свой далягляд,
найсвятлейшыя панны – сваіх немаўлят.
Барані сваё й дажывеш да каляд
з беларускай песняю ў горле!

Раство на «Раствора-Бетонным»

Раство на «Раствора-Бетонным».
Снежань за часам мясцовым.
Цяжка брысці мадоннам
у зімным святле месяцовым

ходзішчам незнаёмым
з ліпамі паабапал.
Вось Каспар пакрыёма,
нібы кульгавы д'ябал,

вось Бальтазар з батонам,
вось Мельхіёр з бітонам —
на пацеху мадоннам
крочаць «Раствора-Бетонным».

Слота вечная наша,
звыклы голад і холад.
Вецер made in Russia,
вецер made in Poland.

Паўзе апошні тралейбус.
Наступны прыпынак «Раствора-
Бетонны». Падпіты бэйбус
глядзіць на мадоннаў сувора.

Дзеўкі — ведзьма на ведзьме —
бавяцца ў тамагочы.
Месцаў мадоннам з дзецьмі
ніхто саступаць не хоча.

На мёрзлых шыбах узоры –
лотаць, канвалі, ружа –
банальна звялі – I'm sorry –
ад рыфмы банальнай «сцюжа».

Зімна крохкім бутонам.
Парай плыве гаворка.
Над «Раствора-Бетонным»
у небе спыняецца зорка.

Гары Потэр, ліцэіст

Я нарваўся на шалёных
троляў на польскай мяжы ды
ў Менску крыху не паразумеўся
ў бары з вампірам – а так
усёнька было гладка...
Дж. К. Роўлінг. Гары Потэр
і Ордэн Фенікса

Гары Потэр, выдатнік у гуманітарным ліцэі,
пераможца на алімпіядах па бел-чырвона-
белай магіі, зноўку ў пошуках панацэі:
дух закону ці — па традыцыі — зуб дракона?

Бо ў газетах вусаты гоблін з кілішкам жытняй,
над мяжою ў паветры вісяць птушыныя коркі,
пошту з выраю рэквізуюць ужо на мытні
то шалёныя тролі, то оркі з Мар'інай Горкі;

бо дарога даўгая й рэклама задарагая,
бо сышлі ў шоў-біз настаўнікі ды сяброўкі,
бо чырвона-зялёная магія перамагае
й цуда-зёлкі ідуць на экспарт у складзе зуброўкі;

бо чароўнаю палачкай стаўся дручок гумовы
й барада тэрарыста-джына прамокла да ніткі,
бо ў астатніх школах не вучаць птушынай мовы,
а палёты на памяле спыняюць зеніткі;

галасы аднадумцаў гучаць з кожным днём
ахвярней,
і штодня складаней трымацца нейтралітэту,
жлукціць безалкагольнае піва ў таннай кавярні
ў атачэнні занудаў з варожага факультэту...

Закаркоўвае пляшку й выходзіць
на ліпеньскі водар.
Сквер Марата Казея, а ў пляшцы —
кактэйль для цвярозых.
Ён, вядома, ізноў пераможа, бо ён Гары Потэр,
ратавальнік вялікіх дзяцей і маленькіх дарослых.

дэжа вю

ажываюць персанажы анекдотаў
з падсвядомасці выходзяць на пленэр
зноў матросаў закрывае дзіркі дотаў
зноўку бацьку падстаўляе піянер

льецца песня на далёкім пагранічча
у чальцоў кпсс пайшоў працэс
мудры чукча запалярны паляўнічы
стаў на лыжы з групенфюрэрам эсэс

падрывае партызан цягнік варожы
ў акупантаў перманентны пераляк
іх чакаюць ваяры на раздарожжы
тры танкісты рускі немец і паляк

прыхадзіце сёння ў танку будуць танцы
баявік ужо ўзышоў на бранявік
пралятае на тачанцы-растаўчанцы
кат катоўскі энергічны сілавік

камікадзэ супраць шашкі скача боса
куля дура камандарма не чапай
ардынарац пецька тройчы выдаў боса
крыкнуў певень і на дно пайшоў чапай

але прывід камунізму тут не вымер
ён глядзіць з чырвоных зорак п’яны ў дым
і ваван валодзя вовачка ўладзімір
назаўсёды застанецца маладым

арляняты гэй шыхтуйся ў шчыльны шэраг
паляцім куды не ходзіць наш цягнік
як не згубімся? элементарна шэрлак
нас чакае дасканалы праваднік

верным шляхам запаветамі дэ сада
верным шлюхам не застацца сёння збоч
па вальпургіевай ночы шахразада
будзе вам варфаламееўская ноч

хто ідзе? штандартэнфюрэр са штандарам
прапар з прапарам выходзіць на прасцяг
шпаркім крокам проста ў будучыню шпарым
па кастрышчах па касцёлах па касцях

ананасы із шампанскім будуць нашы
хто не з намі пасмяротна стане наш
ажываюць персанажы персанажы
трыумфуе неўміручы персанаж

гарадскі раманс

у год дваццаць восьмы
як ты нараджэннем пацешыў айчыну
амаль выпадкова сустрэў ты
дзяўчыну дакладней жанчыну
вы стрэліся з ёю на лесвічнай клетцы
на сёмым паверсе
шыкоўныя ногі й даруй мовазнаўца
адметныя персі

такое здарэнне такая падзея такая прыгода
між сёмым і шостым дакладней паверхам
ля смеццеправоду
яна была роўнай блукаючай зорцы
вандроўнай камеце
калі грацыёзна цябе абмінула выносячы смецце

без лішніх ілюзій без марных спадзеваў
без подумкі задняй
яе ты праводзіў амаль да пярэдняй вітальні
дакладней
ты крочыў у спальню з трымценнем хлапечым
з дрыготкай юначай
нічога такога не меў ты і ў думках
ды выйшла іначай

яна цалавала пяшчотней ад сонца
за ветрык лагодней
ты з ёй сустракаўся штодзённа
а часам і двойчы на содні
ты быў шараговым амаль выпадковым
і зрэшты чарговым
каханкам красуні ў цагляным будынку
сяміпавярховым

а сэрца пяшчотай бруілася ўпотай
дакладней каханнем
якое багомім кунежым і песцім руйнуем і ганім
з юрлівых і ўвішных збірае ўсявышні
нявернасці чынш і
цвітуць ужо вішні а потым віншую
з'яўляецца іншы

падводзячы вынік мілосным турботам
нядзелям суботам
а потым няпруха а потым запоі а потым а потым
а потым з балкону зрываешся долу
амаль выпадкова
і лічыш паверхі і дзякуеш лёсу сяміпавярхова

альба альбарутэніка

я стаю пры тваім акенцы
і пяю табе серэнаду
ты ў акне ў празрыстай сукенцы
мне гаворыш *мальчык не нада*

я ж чаканю рым дубальтовы
й не пайду да ранку дамоў
на ўсіх мовах пяяць гатовы
(ты не ведаеш гэтых моў)

па-японску як такубоку
па-кітайску як сам лі бо
я кахаю цябе глыбока
ты прымі гэту альбу альбо

заспяваю новыя альбы
я давёў іх сёння да ладу
перайду для цябе цераз альпы
і складу не альбу баладу

эх пакласці цябе на раяль бы
і такую ўчыніць карусель бы
я цябе апяваю ў альбе
гэта як сустрэча на эльбе

гэта варта вершаў і прозы
й трызняць альбаю ў неспакоі
альбіносы і альбатросы
альбігоі і проста гоі

напісаць пранізлівы вершык
пра любоў пад мастом мірабом
зрыфмаваць традыцыйна з «вершнік»
і пакінуць табе ў альбом

падбіраць беларускія словы
і крычаць іх адно табе
зразумелыя да паловы
і не ўсім жыхарам эрбэ

у парыве літаратурным
барукацца з дзявочым сном
трубадурам не трубадурнем
пад тваім замкнёным акном

* * *

Час перайсці ад словаў да явы
(раяць курцы і матацыклісты),
толькі прыходзіць сон мой яскравы,
зыркія словы ў золак імглісты.

Ён наплывае, нібы знадворку,
покуль чуйную ў вадах і хібах.
Распачынае зліва гаворку,
першыя кроплі граюць на шыбах.

Дэсантавацца ў сярэдзіну злівы,
выснюўшы словы, выславіць сон,
кінуўшы вонкі ў горад дажджлівы
свой параплаў, парашут, парасон.

Недзе на біржах падаюць баксы,
недзе на ладан дыхае Ўсама,
менскаю злівай дыхаюць таксы,
мокрыя таксы
й таксісты
таксама.

Толькі ўмыкнеш электронны папірус,
вецер ляціць шалапутны і файны:
як найнавейшы кампутарны вірус,
кружыць над местам усе тваё файлы.

Марна шукаеш маркі й канверты,
марна чакаеш паслуг інтэрнэту.
Сеціва ўрыўкі лятуць у паветры —
пазачарговае бабіна лета...

Спелячы словаў смачныя слівы,
дыхаеш воляй — пад рэбрамі коле.
Дыхаеш злівай, дурань шчаслівы,
мроячы не прачынацца ніколі.

Геніюс у лодцы

Трэція содні палюем на *genius loci*,
менскаю злівай любуемся ў ілюмінатар.
Тры мудрагелі на жоўтай падводнай лодцы:
лепей захоплены катэр, чым схоплены катар.

Клёвыя мальцы, гарачыя менскія парні,
бы ў герметычную скрынку, скарбонку, шкатулку,
разам загнаныя ў нетры падводнай кавярні,
вонкі насоў не высоўваюць,
просяць прытулку.

У парцалянавы слоік хаваецца слонік,
покуль вада не сягнула вяршыняў камоды.
Моцныя выразы моўчкі хаваем у слоўнік —
у непагоду прыязнасць вяртаецца ў моду.

Проста чакаць, дэгустуючы словы й напоі,
слухаць навіны ды ўважна сачыць за паводкай.
Катэр ці катар — дарэчы, абое рабое!
Мабыць, усё-ткі ў глыбіні падводнаю лодкай.

Азбука Морзэ вадой захлынаецца морскай,
долу зрынаецца неба, сцякаючы рынай,
звабленае марадзёрскаю мараю дзёрзкай —
свет праглынуць і тваёй закусіць субмарынай...

Міжземнаморскае дзіва, каралавы ёлуп,
будзеш вякі вандраваць пад вадой аўтастопам...
На гарадской тэлевежы ўскудлачаны голуб
устурбаваны чарговым сусветным патопам.

* * *

Ён спускаецца з першай зні́чкай
і пільнуе нас на рагу.
Набывае душы са зніжкай
дробным оптам і на вагу.

І тваю хацеў бы пакратаць
пад рыданні і горкі спеў.
А ў яе вялікая радасць —
не паспеў, сябрук, не паспеў!

І прыходзяць магі і прынцы,
і пытаюць тваю душу,
а яна: «На сусветнай ялінцы
навагодняй цацкай вішу!»

І заводзяць танец пагоркі,
і спявае п’яны трыснёг,
і гараць бенгальскія зоркі,
і душа ў святочных агнёх!

Не злавіць яе ў чыстым болі,
у чыстым шчасці шукаць дарма.
Вязень-вусень даўно на волі.
Дзе ты, аніма?
А няма.

Ні канвою ў крылатых ботах,
ні анёла спраўдзіць білет...
Угары, як апошні подых,
растае інверсійны след.

размовы з экерманам

мыслю значыць яшчэ жывы
каб любіць пярдолю на вы
быццам івіка журавы
на палессе да беларусі
бо я ўмею лётаць у сне
не тану ў айчынным лайне
і на самым глыбокім дне
покуль дыхаю спадзяюся

паталухі гашыш віно
два такія жыцці за адно
толькі каб не зусім лайно
позна ворагі за ракою
ты не вер што рады дамо
камісар суцэльнае чмо
nevermore крумкач *nevermore*
не кружы над маёй башкою

уваччу стаяць міражы
дзе радзімыя рубяжы?
ад маркоты і настальжы
на шчацэ ўскочыў фурункул
той куточак перада мной
толькі скронь зіхціць сівізной
што смярдзіць? натуральны гной
у рэторце падох гамункул

усё для дзетак бацька мінай
будаўніцтва распачынай
хай квітнее (з)абраны край
а чакаць імгненняў цудоўных
дармаедам забарані
хай майстры лядовай гульні
адпрацоўваюць працадні
ў змайстраваных табой лядоўнях

хай кахаюць баб мужыкі
партызаны рвуць цягнікі
прызвычайвайся свет такі
звычка нам другая натура
піянерам скажы шалом
за радзіму гінуць аблом
дык збірайце металалом
усё іншае макулатура

* * *

кожны старт азначае фініш
і канчаецца альфабэт
толькі ўласнае «я» закінеш
у кірылічна-кілерскі свет

ён смяецца аж бачыш дзясны
бог з машыны
аўтар з аўто
на пачатку не вельмі ясны
і далей невядома што

не тырчыш ад свету? тым горай
бачыш іншыя пад настрой
прагнуць кайфу кожнаю порай
кожнай парай кожнай парой

ліст да свету прыйдзе знадворку
ў панядзелак
адкуль? куды?
знойдзеш аўтарку да аўторка?
дасі рады да серады?

вунь мінак юнак недарэка
мутны погляд шчаслівы твар
прэцца ў пошуках чалавека
чырванее пад вокам ліхтар

мудакі стаяць у мундурах
кулі-дуры стаяць у чарзе
покуль бард нахтыгаль прыдурак
ачмурэла вершы вярзе

брыдучы ў неймавернай мове
па скалечаным целе трысця
паміраючы ад любові
да жыцця

падарожжа

схіліўшыся ўначы да офіснае лямпы
што некалі правёў у кожны дом ільіч
глядзець на манітор
                    дзе штампы штампы штампы
і кожны дабл клік як ваяўнічы кліч

сусветнае лайно прымаючы варожа
як пералётны птах сапсець на правадах
а потым карабель пачатак падарожжа
спярша суцэльны жах а потым з'едзе дах

а навакольны свет хоць ты яшчэ падлетак
не грэбуе табой і пад сябе грабе
сціскаеш у кулак камяк нервовых клетак
і перамае дых і вусцішна табе

бяссонніца гулец у словы словы словы
засмучаны габрэй вяршуе за сталом
ты спісак шындлера прагледзеў да паловы
і кожнаму з мужоў паспеў сказаць шалом

не чуюць мерцвякі а пераможцы свінні
як скажа адысей вярнуўшыся дамоў
каханне багавіц патоне ў багавінні
раз'юшаным багам не да тваіх прамоў

раўнівыя мужы нявернаая галена
як сцвердзіў буало адпраўлены ва ўтыль
п'яному караблю сем футаў па калена
парыжскаму арго пасуе ўсякі штыль

і гумберт на вадзе й лаліта ў залюстроўі
паветраны пацук кажан на караблі
ты страціў наўсуцэль псіхічнае здароўе
не ведаеш чаму і немавед калі

што ты гекубе й што табе да той гекубы
нябога геракліт стаячая вада
траянскаму каню не зазірай у зубы
як гаварыў кароль паўцарства за дада

гуляюць у футбол аякс і макавеі
бязногі ахілес ганяе чарапах
спакуслівая плоць без скуры ружавее
і цемрай зеўраюць вачніцы ў чарапах

нам троя й карфаген дзіцячаю пляцоўкай
узброены амур нам проста авадзень
багіня-карабель з крывавай распальцоўкай
з цямрэчы паўстае вітайма новы дзень

* * *

архівуй гэты плач
свой уздых да ліста прыатач
запусці ў тэмпе згадак
па вялікай паштовай раўніне
для спакою душы
пасля гумару смайлік пішы
і на ўсякі выпадак
пастукай па штучнай драўніне

кадаваныя сны
хай навобмацак рушаць адны
нетрываласць маны
кірылічнаю глінай замесіш
дасканаласьць CV
парушае трымценне ў крыві
а таму абарві
прафесійна зацягнуты месідж

у глыбокай начы
на тутбаі сваім вісячы
дзе ні свята ні будня
й гудзе электронна прастора
не пытай: хто ідзе?
то кругі па люстранай вадзе
каляровая студня
стрывожаны сон манітора

З кнігі «Землякі, альбо Беларускія лімерыкі»

2005

Выкшталцоны п’янюка ў Ашмянах
разбіраўся ў напоях духмяных:
за парфумай, дальбог,
зранку бег з усіх ног,
скажам шчыра, не надта слухмяных.

Шматпакутная дзеўка з Багданава
за расійца выходзіць бясштаннага.
Нават мае пасаг,
ды жаніх у трусах
патрабуе выключна прыданага.

Улюбёнец жанчын з Баравухі
быў гарбаты, рабы, віславухі,
кірпаносы, крывы
і суцэльна сівы
ад сардэчных турбот і сівухі.

Партызан з Белавежскае пушчы
смажыў бульбу на рыбіным тлушчы.
Жыў, нібы багацей,
ды баяўся гасцей,
бо, на жаль, быў зусім непітушчы.

Знакаміты лінгвіст з Беняконяў
эўфемізмы для школы ўзаконіў.
Сапсавалі паветра —
гэта ў слоўніку мэтра:
«пачалося цвіценне півоняў».

Вугraваты вугор каля Берасця
мізарнеў у самоце ды шэрасці:
ўсіх цнатлівых нявест
звабіў цёплы зюйд-вест,
ўсе ў Саргасавым моры на нерасце.

Культуртрэгер чувіху з-пад Быхава ў
ніцшэанскіх традыцыях выхаваў...
«Адкажы, свет мой, люстра,
што казаў Заратустра».
А люстэрка ў адказ ёй: «Чувіха — ваў!»

Малады ваўкалак з Ваўкавыску
меў даволі прыгожую пыску,
у дзіцячым садку
працу вёў у гуртку
й атрымаў гарадскую прапіску.

Рэстаранны музыка ў Вілейцы
Баха граў на электражалейцы.
А Ёган Себасцьян
меў шыкоўны баян
і шабашыў на вузкакалейцы.

Звар'яцеламу Віцю з-пад Віцебску
стаць кузуркаю хочацца, Віцю б ску-
рыстакрылым зрабіцца.
Кажа: «Я – жамярыца,
нават маю ад доктара выпіску!»

Піянер Усяслаў з Гарадзеі
кажа маці: «Пайду ў чарадзеі!
Усяго акрамя,
мілагучнае ймя
даць гарэліцы маю надзею!»

Абяцанкам палітыка з Горадні
не даюць болей веры ні горад, ні
сужаніца, ні дзеці.
Ой, што робіцца ў свеце!
Ой, відаць, пачынаюцца гора дні!

Вершатворца з Давыд-Гарадка
мае прынцып: «Ні дня без радка».
Сёння вершык напіша,
заўтра — спіч пра «Узвышша»,
паслязаўтра — шансон для братка.

У сям'і чарнасоценца з Доўску
сын у сне гаварыў па-жыдоўску.
Бацька помсціць гатоў,
закрычаў: «Бі жыдоў!»...
А пасля дараваў па-бацькоўску.

Мафіёзныя хлопцы з Дуброўна
канкурэнтам адпомсцілі кроўна:
падагрэтай смалой,
потым бензапілой...
Карацей, пагулялі цудоўна!

Спеваку і музыку з Залесся
падабаліся «Ластаўкі ў стрэсе».
Толькі браў рэ дыез,
як у ластавак — стрэс,
і спявак — пры сваім інтарэсе.

Ісламіст-бээнэфавец з Іўя
кажа: «З ласкі Алаха адкрыў я
рэлігійны сакрэт:
пуп зямлі — мінарэт,
а навокал — свабодная Крыўя!»

Працавіты пчаляр з Капыля
адпачыць сеў наўпоблізь вулля.
Памыліўся стары:
пільнавала ўгары
птушка класу «паветра-зямля».

Пераборлівы вязень з Кармы
ні бананаў не еў, ні хурмы.
Толькі ціхую скаргу,
што на бульбу — эмбарга,
слаў дадому з кубінскай турмы.

У збяднелага шляхціча з Крэва
ні гарэлкі няма для сугрэву,
ні гуркоў, ні маслін,
ані іншых раслін, —
акрамя геральдычнага дрэва.

Рызыкоўныя гоншчыкі з Ліды
выпрабоўвалі супербаліды...
Сёння кожны жыхар
хлопцаў ведае ў твар:
гераічныя ў іх інваліды!

Аднагорбы вярблюд з Магілёва
да законнасці ставіўся плёва,
ды на ўласным гарбе
зведаў КК РБ
і Статут ВКЛ дэталёва.

Камсамольскі важак з Мазыра
піва выжлукціць мог паўвядра,
а сябрук-піянер
на шляхетны манер
заліваў за каўнер паўтара.

Сенбернар у папа з Маларыты
велізарныя меў габарыты,
бачыў смачныя сны
пра кавалак мясны
й памятаў, дзе калега зарыты.

Падрывальнік мастоў з-пад Мастоў
абмінуў дзесяць тысяч пастоў...
Выбух чулі здаля!..
Гэта што! Ён пасля
разаслаў дзесяць тысяч лістоў...

Элегантная дзеўчына з Менску
на сняданак п'е каву па-венску.
Толькі па-гарадскому
размаўляе й нікому
не даруе, хто па-дзеравенску.

Прыгажуня й распусніца з Мёраў
паказала каханку свой нораў:
«Я сэкс-бомба, і ты,
хоць і надта круты,
не хадзі да мяне без мінёраў!»

Пачатковец-празаік з Нясвіжу
пенталогію склаў для прэстыжу.
Як назваць? «Пентагон»?
Можа, «Пентамерон»?
Перавагу аддаў «Пяцікніжжу».

Тры сястры-камікадзэ з Расонаў
з даху скочылі без парасонаў.
Тры дурных галавы!..
Іх цяпер ад травы
аддзірае касільшчык газонаў.

Стогадовая бабця з Талочына
сэксуальна была заклапочана.
Напісала ў сабес —
і прыйшоў геркулес
з падазронай пячаткай «аплочана».

Палітычныя вязні з Узды
у турме атрымалі... вады —
аж чатыры біклагі,
каб ад жудаснай смагі
не засох арганізм малады.

Паліглот-мнагажэнец з Чачэрску
да жанчын заляцаўся па-зверску:
ім уголас чытаў
комсомольский устав
ды паэму «Курган» па-шумерску.

Самы шчыры палітык з-пад Шклова
даў насельніцтву чэснае слова:
будзе водка й расол!
Моцны цешыўся пол —
і рыдала другая палова.

Прыгажуні з далёкіх Ждановіч
спадабаўся Андрэй Хадановіч.
Тоне ўся ў пачуцці...
Цяжка выйсце знайсці,
ды няма безвыходных становішч.

З кнігі «Сто лі100ў на tut.by»

2007

@ @ @

Блякнуць знакі Задыяка,
ля гарматы спіць ваяка,
спіць у келіху каньяк,
спіць з ахвяраю маньяк.

Спяць машыны ў гаражы,
спіць бамжыха на бамжы,
збеглі зайкі ўсе ў лясы —
засынай і ты, касы!

Спяць вяскоўцы й менчукі,
спяць шпрыцы і касякі,
спяць у будцы і гняздзе,
спяць у Крупках і Уздзе.

На ляту заснула гусь,
дрэмле трактар «Беларусь»,
спіць на фабрыцы станок,
спяць Ханок і Лучанок.

Сніцца рыба рыбаку,
мухаморы — грыбніку;
сніць прапойца — «Двух буслоў»,
Хадановіча — Арлоў.

Засынае родны край.
Ты таксама засынай.
Хутка й любая засне.
Як заўсёды, без мяне.

@ @ @

Пішу Вам з *yahoo* на *tut.by*,
а ў сеціве страйкуе пошта,
не заўважаючы таго, што
Вам дасылаюць «баю-бай!»

Не я даўмеўся ўпершыню
складаць увечар калыханкі
і слаць іх удалечыню
на адрас да сваёй сяброўкі.

Вам адначасна шлю лісты
й званю па хатнім — не выходзіць,
і зноўку перайсці на «ты»
мне з Вамі нешта перашкодзіць.

Хтось адарваўся ад зямлі,
камусьці замінае праца,
і з Афрадытай разабрацца
няма калі.

Ды зноўку не засну ўначы,
Вам калыханку пеючы:
лісты Вам шлю, лісты-Вам-шлю-лі-
сты-Вам-шлю-лі... люлі... люлі...

@ @ @

Каб Вы былі навучэнкай і лезлі штодня пад колы,
усяго за крок ад пешаходнага пераходу,
я з'яўляўся б і Вас ізноў выратоўваў ля школы.
Вы б мяне пачалі ненавідзець.
Я рабіў бы сабе на шкоду.

Каб Вы былі наркаманкай і спраўна глыталі колы,
я б даставаў Вас: не трэба сядзець на колах!
Вы пасылалі б мяне, а я – пасылаў Вас на ўколы,
не крыўдуючы ані кроплі: Вы – хворая,
я – нарколаг...

Каб Вы былі прэзідэнтам – і найвышэйшыя колы
абяцалі б усім, хто супраць,
панізіць IQ і аклады –
я пацягнуўся б на грэбаны выбарчы ўчастак
да школы,
плакаў бы й галасаваў
супраць трэцяга тэрміну ўлады...

@ @ @

...і чуеш, як родны памежнік
кажа мне:
«Здравствуйте!»
У. Арлоў

Між Летувой і РБ – тэрыторыя нічыя.
Колы змаўкаюць. Мытнікі абходзяць вагоны.
Зараз будуць глядзець у пашпарт, бы там – не я,
а каляровы здымак Медузы Гаргоны...

Толькі раптоўна:
«Спадар Хадановіч? Андрэю!»
Слухаю – і дурэю.

Нібы з марозу добра заліў за каршэнь,
я адчуваю радасці поўную аблачыну
у штанах, куды па пашпарт лезу ў кішэнь,
зачараваны ілюзіяй, што вярнуўся ў сваю айчыну.

@ @ @

На кожным кроку чаргуюцца храмы і рэстарацыі.
Ты блытаеш назвы страваў
з раскладамі набажэнстваў.
Адно галубы не губляюць сябе ў прастрацыі,
штодня на варшаўскім бруку, нібы на працы,
ганяюць за булкай
з энергіяй пажылых адраджэнцаў.

Сядзіш у Варшаве, бы ў псіхіятрычнай лякарні,
і адчуваеш сябе шторанку ўсё меней хвора,
і гоніш тугу так далёка, куды Макар не
ганяў цялятаў, пакуль мясцовы Макартні
левай рукою кратае сваё «Ўчора».

І гоніць па Вісле вёслы вецер-галернік,
і кожны завулак табе прапануе прытулак,
і круцяцца — сонца, і зоры, і медны Капернік,
і круціць жоўтай лістотай польскі *październik*,
збіваючы з ног салодкім водарам булак.

@ @ @

восень. мухі блыталіся ў марлі
на акне. ты ў рэгі Боба Марлі

недзяржаўную пачытваў прэсу
рыхтаваў да ўдараў мышцы прэсу

і дарма што спраў чакала горка
аздабляў вяселлі крыкам «горка!»

не шукаў сабе цяжкое долі
паляваў з японцамі на Долі

любаваўся ружачкамі ў вазе
і не меў астатняга на ўвазе

загартоўваў спеў струной тугою
і пабраўся з восеньскай тугою

подых верша стаў гаркавы, ёлкі
нібы водар леташняе ёлкі

і жывеш засмучаны і рады
ані ў чым сабе не даўшы рады

але ўдзячны папрадухам-паркам
за чарговы шпацыр менскім паркам

@ @ @

Паэты ляцяць у вырай,
з вуллёў прагнаныя трутні.
І кожны – з гучнаю лірай,
і кожны – пры звонкай лютні.

Шукаюць ратунку ў словах:
у свеце зроблена досыць
будынкаў шматпавярховых,
ды іх туды не запросяць.

Ляцяць, чарадзеі й прынцы,
як ліст, адпраўлены Вам.
У кожнай паштовай скрынцы,
нібы навязлівы спам,

марнуюць словы і слёзы
і ладзяць для дзетак шоў,
канаючы, як стракозы
на ганках у мурашоў.

@ @ @

кожнага ранку порцыя кіслароду
чорная кава з порцыяй белай смерці
порцыя працы за так і за ўзнагароду
порцыя шчасця якой адразу не зжэрці

кожнага ранку новая порцыя свету
порцыя смутку і трохі дзіўнай любові
добрыя весткі з новага запавету
добры намер і пекла напагатове

маеш час і натхненне звані сяброўцы
хай небяспечная сувязь разгорне крылы
ці алімпійскія чэмпіёнкі на «стометроўцы»
выйдуць на старт па першым званку мабілы

чарку і скварку зменіш на іншамарку
ці на вайсковую форму прыкід багемны
восень на вогнішчы паляць нібы вядзьмарку
дым айчыны гаркавы але прыемны

@ @ @

Складаю хайку —
не хапае словаў,
пішу паэму —
пераймае дых.
Паэтам
невылечна мёртвых моваў
да смерці
прахадзіць у маладых.

@ @ @

А хто гэта там ідзе,
па вушы ў глыбокай багне,
дзе песні не завядзе
ні птушка ў лесе, ні Бах, ні
Бетховен, гады ў нудзе,
як «Оду радасці», цягне?

Скідай дарэмны багаж,
нашто валачыць каменне,
калі ў загашніку гаш,
калі ў займенніку меней
за йменя, няверны Тамаш,
ці варта помніць найменне?

А ты ўкладаеш пярсты
і дурыш іншым галовы,
разводзіш, нібы масты,
назоўнікі й дзеясловы,
прыняўшы за «я» і «ты»
былога свету паловы.

Ды цемра — частка святла,
што ты пагасіў дазвання.
Без ранку — і ноч сышла:
не сон і не чуйнаванне.
І клеіш кавалкі шкла
ў разбітым адлюстраванні.

@ @ @

Прагартаўшы жыццё настолькі, што ўжо закладку
укладаеш не між астатніх,
а між прачытаных старонак,
забываеш амаль пра ўсё, што было спачатку,
і гартаеш спачатку – і раптам бачыш: пячатку
на старонцы сямнаццаць
пакінуў чыйсьці пярсцёнак.

І глядзяць чырвоныя вочы на палароідзе:
пераходны ўзрост – на крызіс сярэдняга веку.
І гаворыш сабе, што ўрэшце і гэта пройдзе,
і вяртаеш кнігу ў школьную бібліятэку.

@ @ @

Зранку ў падворку з'явіцца снег,
новы, як бібліятэка,
белы і ліпкі, нібы пельмень,
як яго ні круці.
Зранку ў падворку стануць ляпіць
снежнага чалавека.
Дворнікі будуць лаяцца матам:
«Маць тваю, еці, еці!»

Зранку першым, блін, комам
нас расстраляюць дзеці!
Нехта ў белай гарачцы
белы збудуе дом.
Дворнікі будуць рыпець на машынах:
«Вы паглядзеце!
Еці!»,
крэслячы адрас на шкле лабавым:
www.sniezhny.com

Адвечным шляхам

Той парою, калі ў дзяўчатак шалік на горле
і на тварах бамжоў імгненна сінеюць насы,
і мясцовыя алкаголікі, каб не ўмёрлі,
спажываюць унутр вадкасць чароўнай красы;

трое дзіўных суб'ектаў
адвечным шляхам цярністым
паміж пустак, балот заваленай снегам зямлі,
псуючы лыжню беларускім біятланістам,
у нязнаным напрамку, хістаючыся, брылі.

Назавем іх «ммм... магі».
(А раптам здарыцца шанец
скарыстаць камерцыйным чынам
вядомы брэнд!)
Хай адзін, для паліткарэктнасці,
будзе афраамерыканец,
а другая — жанчына, а трэці —
арабскі студэнт.

Так бадзяліся, гнаныя прагай прыгод
і сплінам,
бадуном і проста пошукамі цяпла,
калі светлая зорка
над раўбіцкім лыжным трамплінам
узышла і светлыя згадкі з сабой прывяла.

І, згадаўшы, пайшлі —
і кульгаюць па свеце ўрачыста,
і, як вірус, нясуць дабро да дзвярэй і брам:
то ўначы падкінуць налепку
ў партфель ліцэісту,
то драўляны брусок —
берасцейскім галодным бабрам...

Замяло ўсе кірункі — адно снегавыя карункі,
і бялюткі лядзяш вісіць на чырвонай губе.
І для кожнага раздзяўбая ў іх падарункі,
і, магчыма, нешта абломіцца нават табе.

Балада пра трыццаць восьмы тралейбус

Трыццаць восьмы тралейбус запальвае
свае бартавыя агні:
няма чаго болей рабіць на прыпынку —
лепей на вышыні.

Палёты ўзімку? Ніколі. Ясна і крумкачу.
Але ў кіроўцы тралейбуса
калядныя зоры ўбаччу.

Надвор'е шэпча — нялётнае,
і праўды няма ў крыле,
і святлафор заікаецца на чырвоным святле.

«Чырвоная Маска Смерці», —
сказаў бы тут Эдгар По.
Але трыццаць восьмы тралейбус
не пойдзе сёння ў дэпо.

У сведкаў пад шапкай зімовай
дыба ўстаюць валасы,
калі трыццаць восьмы
ад ледзяной адрываецца паласы.

Як ад вальсу, галовы кружацца
ў пасажыраў і іхных дам.
«Тралейбус ляціць у неба.
Наступны прыпынак – там...

Не забывайце аплачваць, –
чуецца, як пароль, —
на паветранай лініі сёння працуе кантроль...

Забараняецца размаўляць з кіроўцам
увышыні...
Пераканаўчая просьба
мацней падцягнуць рамяні...

Не кампаструйце талонаў, маючы праязны...
Саступайце анёлам сталага веку,
інакш саступяць яны...

Бізнес-клас для пасажыраў з дзецьмі
ды інвалі...»
Болей абвестак з неба не чуваць на зямлі...

Тралейбус ляціць уверсе,
унізе плыве яго цень.
Нябесны дыспетчар стаміўся лічыць:
трыццаць восьмы тралейбус за дзень!

Калядны рэп

У краіне, дзе поўны тормаз
націскае на тармазы;
дзе адно й тое самае свята
мы адзначаем чатыры разы,

каб насельнікі, як наркаманы,
зноў і зноў адчувалі прыход
навагодняга свята
з вечна новай назваю «Новы год»;

дзе фартуна, як снежная баба,
усміхнецца табе анфас,
павіншуе кожнай вітрынай:
«*с рождеством и калядами вас!*» —

ты не бачыш, ляціш на паўночных аленях
у кірунку Караганды,
покуль Дзед Мароз барадою з ваты
замятае твае сляды.

І паўночнае ззянне ў вочы,
і Палярная зорка ўгары,
і на ўсіх санях святога Міколы
замежныя нумары.

І складаеш калядную песню,
і выходзіць снежаньскі рэп,
і спяваў бы, калі б не поўнач
і не мінус сем на дварэ б.

Гэтай поўначы хопіць з лішкам
на астатнія паўжыцця...
А назаўтра ў яслях выходны —
толькі вол, ягня і дзіця.

Баю-бай, маленькі Ісусе,
ў Бэтлееме і ў Беларусі.

@ @ @

Калі ні ўзораў на шкле, ні белай віхуры,
ды сам каляндар падказвае: цуд магчымы;
калі на ружовых аблоках сядзяць
выключна Амуры,
страляючы ў мілых дзяўчат
выключна вачыма;

калі па гадзінніку поўзае час-чарапаха,
калядныя колы дзеткам вязуць кока-колы, —
жадаю, каб Вас віншавалі музыкай Баха
з мабільніка шчасця
святога ці проста Міколы;

каб я пераклаў Вам найлепшую песню Коэна
з малітваю, каб на вулічным слотным трэшы
Вы да пачатку свята вярнуліся ў дом спакойна,
не трапіўшы на кантралёра й не захварэўшы!

Калядны дар — каляндар

Шукаючы зорку, удзень з ліхтаром,
здаецца, спазніўся — а не!
Бо кожны ў Каляды бывае царом
і свята яго не міне.

Бо мы — беларусы, і маем у дар
адзін каляндар і другі каляндар.

І нехта паставіў ялінку,
зрабіўшы рэальнасцю сны.
А хтось яшчэ мае хвілінку,
бо ёсць каляндар запасны.

Па першых Калядах — другое Раство:
адным — хараство і другім — хараство!

Хоць жолаб цяпер называецца яслі,
ды свечкі не згаслі.
Хоць трох каралёў называюць валхвы,
ды кожны жывы:

Каспар, Мельхіёр, Бальтазар —
К+М+Б —
і новая зорка — табе!

Учора кулялася чарка,
і неслі ў пячору дары...
А сёння цвярозыя й хочам падарка
па іншым календары!

@ @ @

даўномінулыя рэчы прыходзяць у сны вар'яту
і згадкі грызуць сумленне
і памяць дзятлам дзяўбе
на гэтым свеце ўсё болей якаснага антыкварыяту
і меней і меней месца няякаснаму табе

ды ёсць яшчэ сонца анфас і месяц з цёмнага боку
а значыць будуць заплывы ў злівы
і будуць пленэры ў спёку
гадзіны прух і няпрух і вечны мастацкі рух
навобмацак да намётаў сяброўвак і проста падруг

і будуць новыя творцы ў вершах старанна якаць
палохаючы старанна зробленымі пачварынамі
а новы няякасны аўтар шукацьме такую якасць
каб антыкварныя вершы
зрабіліся ўрэшце кварнымі

на дарозе

па пояс у джынсах
брыдзеш супраць плыні шашы
твае непужаныя думкі як іншаходцы ў прэрыі
і стэрэа-скавышы як госці на свяце душы
новаю аранжыроўкай гудуць у плэеры

аблокі ўгары няспынныя як аўто
між пятым і трыццаць пятым
агораным кіламетрам
не спыніш нікога й цябе не спыніць ніхто
і першы сустрэчны акажацца проста ветрам

будуеш з**а**мкі з паветра і першы блін
выходзіць нечым сярэднім
між бібліятэкай і вежай
на гэтым свеце так многа кніг і цаглін
а ты з усіх акадэмій
не скончыў нават мядзведжай

і можна згубіцца ў трох дарожных слупох
і ў думках так ціха – чуваць як робіцца муха
сланом і ты так доўга ў дарозе што Бог
здаецца сузор’ем Вялікага Віні-Пуха

@ @ @

больш нічога не адбываецца
толькі неба ў вадзе адбіваецца

@ @ @

дзве лыжкі солі на шклянку цёплага мора
якое цячэ з валасоў і на твары не стыне
ляціш праз мяжу на сустрэчу са светлым *tomorrow*
і ўпадаеш у мора ў раёне гданьска і гдыні

вільготны вецер зранку мазгі прамывае
звіліны вашых маршрутаў — на гданьскіх мапах
міма цябе пралятаюць аблокі птушкі трамваі
караблі з вестэрплатэ і электрычкі на мальбарк

вучыш замежныя мовы па караоке
джаз-фестывалі чаек на молах і пірсах
кожная дзеўка анёл найчасцей каравокі
на языках без касцей сустракаецца пірсінг

у планетарыі спіш пад коўдрай
вялікай мядзведзіцы
і загараеш пад хмарным небам на злосць прагнозам
істота якая здалёк чырвонаю скураю свеціцца
выкладчык ліцэю паэт з абгарэлым носам

а потым дашлеш па пошце альбо напішаш у посце
верш-апраўданне сам сабе абаронца
што ты тут паводзіўся як і належыць госцю
не згараў на буйках і не заплываў за сонца

@ @ @

ён гаварыў ёй дурноты ён дарыў ёй канвалі
немагчымыя гэтай парою ў іншым сюжэце
яны абдымаліся так часта
нібы іх увесь час фатаграфавалі
толькі вочы казалі: майму (маёй) не кажэце

балтыйскія дні і ночы пражываліся наўздагад
ды вочы ад недахопу сну не зліпаліся ні на ёту
там дзе месца сустрэчы неба і мора
цнатліва прыкрыў плакат
рэкламуючы па-над пляжам аўтамабіль таёту

а калі джэніз джоплін перакрыквала
гданьскі прыгарадны цягнік
і зрывалася на цішыню што наступала пасля яе
ён зразумеў што цуд незваротна знік
калі хутка дыхаеш
неба не ў тое горла трапляе

і можна казаць як дрэнна страляюць
п'яныя амуры
як цяжка ў сучасным шоў з меладрамай старою
а проста свая кашуля
бліжэйшая да апаленай скуры
немагчымай у гэтым сюжэце іншай парою

@ @ @

веру ў прагнозы надвор'я і ўласнаму воку
ад смагі не будзе адбою смазе не скажаш адбой
нібы ў запой уваходжу ў дзесяцідзённую спёку
мінус надзея трапіць сюды з табой

зранку шаманю ганяю сухія хмары над галавою
часам заклінье думку але заклінае рука
і хмары ідуць без канвою — сюжэтнай канвою
на ліпеньскіх краявідах знаёмага мастака

з першага дня на галовываліцца ліпень
саракаградусным сонцам але не здаюся без бою
веру што ў Вільні якраз пачынаецца лівень
і напаўзае на Трокі й спыняецца над табою

і я не магу заснуць адмарожаны спёкаю
гіпнатызуючы словы якіх табе не скажу
а ноч такая вялікая а ты такая далёкая
што падаешся літоўскаю кропляй дажджу

Et si tu n’existais pas...

калі б цябе не было
ў вялікім сусветным раскладзе
я выдумаў бы што ты далёкі касмічны спалах
святлом бы табе дасылаў эсэмэскі
ва ўмоўным ладзе
і дарогу б чытаў па тваіх зорных ініцыялах

я наносіў бы тваё ймя на зямныя й нябесныя мапы
прамаўляў бы яго на ўдыху
захлынаючыся ад шаленства
і не верыў што нават малпа
можа паходзіць ад малпы
бо ўсё выглядала б створаным
на божае падабенства

я складаў пра цябе й гарлаў бы
невядомыя іншым песні
і суседзі прачнуўшыся ўночы не зналі б
каго я клічу
я глыбока сярод зімы пасылаў бы іх...
на прадвесне
і ўпершыню ў жыцці не баяўся б таннага кічу

калі б цябе не было выдумляў бы цябе як твор я
і павольна канаў ад шчасця не просячы эўтаназіі
мой аловак бы лётаў па-над зямлёй
як указка прагнозу надвор’я
але ты ў мяне ёсць
і не ведаю што рабіць са сваёй фантазіяй

@ @ @

лёс цалуе цябе ў шчаку ты яму падстаўляеш вусны
бо жывеш да нашае эры і не лічыш нашых гадоў
твая метрыка даўні эпас
                                        дагамераўскі дзённік вусны
белай пенаю раскіданы па сузор'і сямі гарадоў

ты не бачыш павольных сноў
                                        і не танчыш павольных танцаў
бо твая рытмічная памяць захавала выбух і ўсхліп
не хапае паветра ў лёгкіх
                                        ды не хочаш лёгкіх дыстанцыяў
бо не маеш часу і месца на паўторны відэакліп

алімпійскія гульні жарсці на якіх за цябе заўзею
а вакол равуць стадыёны і прыемна што мы адны
засынаем да новай эры і прыходзяць дзіўныя сны
як жыццё што бачым з акна авангардавага музею

@ @ @

ты ўмееш гадаць без кавы
досць цынамону й гваздзікі
арыентуешся ў музыцы і паралельных сусветах
юная нібы яшчэ не запалены маладзік і
старая як вечнасць таму пагашаны ў небе ветах

заўсёдніца ў кожным касцёле сінагозе і кірсе
гатовая ехаць стопам а потым вяртацца па шпалах
а потым выйсці на подыум
хістаючыся як на пірсе
такая лёгкая што здаецца змые любы фотаспалах

покуль метро развозіць па навагоднім аргане
покуль мяне развозіць — праўду мяшаў з маною
ты засынаеш у недасяжнай дзявочай фата-маргане
і прачынаешся ў ложку побач са мною

сто пудоў адзіноты

I just called to say I love you
Stevie Wonder

сто пудоў адзіноты больш чым пацягне ліфт
за акном то зліва то пролівень то залева
ходзяць думкі налева і ўлева схіляюць шрыфт
і пішу пачынаючы з рыфмаў справа налева

сёння дзень і ноч пагадзіліся на нічыю
і ніякай нябеснай манны максімум манка
а назаўтра вечар з раніцы зуб даю
гэта восень будзе вільготнай як німфаманка

гэта восень будзе вільготнаю сто пудоў
нібы горла не прасыхацьме да небакраю
але будзь я нават неграм пахілых гадоў
я вазьму тэлефон і скажу што цябе кахаю

@ @ @

ты ведаеш хто такія боб дылан і дылан томас
я ведаю толькі тое што я твой верны фанат
што я — калі я з табою — бываю ручны як тормаз
а ты са мною —
самай ручною з усіх на свеце гранат

што я з табою маленькі і голы
нырэц на выспе шры-ланка
калі ты здымаеш нумар і майткі
хоць я далёка не бог
маланка тваёй сукенкі нібы шаравая маланка
б'е электрычным токам па пальцах і па зубох

што мы збіраемся пазлам
бываем плазмай і плазам
што я кладуся а ты сядзіш на мне нібы наркаман
і чуючы твае словы: чакай давай кончым разам
хто скажа што мы дачытваем адзін на дваіх раман

З кнігі «Берлібры»

2008

Стары паэт

Стары паэт
не мае шкодных звычак,
бо ад спіртнога зранку бывала пякотка,
а ад цыгарэтаў жаўцелі зубы;
потым зубоў не стала,
ды не мяняць жа звычак на схіле гадоў.
Што да наркотыкаў,
дык ён мог бы намякнуць на знаёмства з імі
дзеля таннай папулярнасці ў моладзі,
але хай моладзь сама
дбае пра танную папулярнасць,

а стары паэт
шырока вядомы,
хоць і ў вузкіх колах,
затое настолькі шырока,
што юныя літаратары
пасля паэтычных чытанняў,
апынуўшыся ў прыбіральні
ля суседняга з мэтрам пісуара,
ад хвалявання забываюць расшпіліць прарэх.
«Вось здорава! — думае паэт. —
Я б так не змог!»

Бо стары паэт
прачытаў за жыццё
сорак восем кніжак,
дваццаць дзве з якіх былі ягоныя,
яшчэ да дваццаці дзвюх ён напісаў прадмовы,
а першыя чатыры ён памятае цьмяна;

хоць мае на паліцы
дзве з паловай тысячы томікаў сваіх калегаў,
усе, вядома ж, з аўтографамі,
каб, Божа барані, не здаў у букіністычную
кнігарню,
але ён часам такі здае.
У маладосці з яго кпілі за неадукаванасць
ды іранічна казалі: «Вучыцца, вучыцца й вучыцца!»,
а цяпер не, таму

што стары паэт
наведаў дзве з паловай тысячы школаў,
каб кожная навучэнка,
апроч вечару страты нявіннасці
ды выпускной вечарыны,
запомніла яшчэ і ягоную творчую вечарыну,
але ж ніводная не запомніла,
а калі якая й пазнае яго на вуліцы,
дык аказваецца
суседкаю па лесвічнай пляцоўцы
альбо ўнучкаю.

Стары паэт
дагэтуль хвалюецца перад выступамі,
думаючы, ці будуць крычаць «брава!»
ды выклікаць «на біс»,
і таму чытае з падкрэсленым выклікам,
нібы пытаючы: «Хто тут супраць мяне?
Вы за ці супраць?»
Але ўсё абыходзіцца,
і заля дружна крычыць:
«ЗА!» і «БІС!».

Прагрэс у літаратуры

А ўсё-ткі меў рацыю
французскі казачнік,
які кляўся й бажыўся,
што ёсць ён, прагрэс у літаратуры.

Сённяшні Гамер
ніяк не залежыць
ад перабояў электраэнергіі,
цалкам можа кіраваць
новай Нацыянальнай бібліятэкай,
хоць у душы крыху зайздросціць
Рансару й Бетховену:
найлепшыя творчыя вечарыны
ладзіліся ў ДК таварыства глухіх.

Сапфо
больш не балатуецца на пасаду
дзясятай музы,
бо адмовілася на карысць кінематографа;
і хоць не спазнала шчаслівага кахання,
затое атрымала свой нобель
за прапаганду паліткарэктнасці,
апярэдзіўшы Верлена, Рэмбо і Жорж Санд.

Стары Анакрэонт
даўно кінуў піць
і можа толькі мроіць пра дзяўчатак,
затое ўключаны ў праграму
ўсіх школ і ўніверсітэтаў Грэцыі.

Віён
напоўніцу адчуў
усемагутнасць праваабаронцаў,
хоць у краіне так і не скасавалі
смяротнага пакарання,
а нават калі скасуюць —
што зменіць купка дысідэнтаў
з транспарантамі «дзе Віён?».

Усімі адрынуты Гюго
на ўласным досведзе зведаў,
што выраз «мець гемарой»
мае не толькі пераносны сэнс.
Затое цяпер ёсць шоў-бізнес
і можна пісаць словы на музыку.

Ганкур
вядзе жывы дзённік у інтэрнэце.
Пакутуе на падваенне асобы.

Фолкнер і Маркес
канкуруюць на рынку турпаслугаў,
прапануючы гарачыя туры
ў Ёкнапатафу і Маконда.

І толькі Катул
не адчуў асаблівых зменаў:
як дзве тысячы з нечым год таму,
ён аплаквае вераб'я сваёй каханай.
Птушыны грып, знаеце...

Арфей, Эўрыдыка, герпес

«Зорка Венера ўзышла...»
Не, гэта не пачатак рамансу,
і нават не чорная мша.
Гэта пазыўныя ў менскім метро.
«Паважаныя пасажыры,
не падыходзьце да краю платформы!
Не заходзьце за абмежавальную лінію!
І не азірайцеся,
напрамілы Бог, не азірайцеся!..»
Але ён такі азірнуўся.

Некалі ён іграў на скрыпцы
у падземным пераходзе,
і граў так,
што з усіх бакоў збіраліся
бяздомныя коткі й скінхэды,
і першыя кладліся ля другіх,
зачараваныя музыкаю.

Калі ён запільваў
«Dance me to your beauty with a burning violin»,
спыняліся ўсе навакольныя сабакі —
нямецкая аўчарка
і трое ейных спадарожнікаў ва ўніформе.
А аднойчы спынілася яна,
каб дакрануцца вуснамі да вуснаў
і адразу ж знікнуць у метро.

«Сука!» —
казаў ён назаўтра,
абмацваючы герпес
і, зрэшты, зусім не жадаючы
пакрыўдзіць аўчарку ды іншых...

Потым былі ўцёкі й спробы схавацца
між пральняй і станцыяй «Інстытут культуры».
На трэція содні хавання ў метро
ён зноўку пабачыў яе.
Яна ўсміхнулася, даючы зразумець,
што пойдзе за ім паўсюль,
і яны пайшлі: ён спераду, а яна за ім.
«Не азірайся,
напрамілы Бог, не азірайся!» —
падказваў унутраны голас
і ўсе супрацоўніцы менскага метрапалітэну.

Але ён такі азірнуўся і —
вядома ж, яна аслупянела,
зрабіўшыся калонаю з выявай дзяўчыны.
(Цяпер яе лёгка знайсці на станцыі метро
сярод іншых персанажаў Якуба Коласа.)

«Мой родны кут, як ты мне...
Паважаныя пасажыры,
пры карыстанні эскалатарам
не апускайце рэчаў
на прыступкі й парэнчы!

Пазбягайце трапляння душы
у шчыліны
між рухомымі й нерухомымі
часткамі эскалатару!..»

Тыя, хто чакаў
скрыпкі ў падземным пераходзе,
абламіліся — ён не выйшаў.
Ён знік у нетрах, і
няма таго, што раньш...
І толькі надпіс «Плошча Незалежнасці»
паўзверх надпісу «Плошча Леніна»
даводзіць, што ён покуль яшчэ жывы.

Драйв

Тут магла быць халяўная рыфма «кайф»,
але наш *драйвер* гаворыць прозаю.
Я разумею прыкладна трэцюю частку,
таму застаецца радыё.

У берлінскім FM-е цесна:
дваццаць чатыры гадзіны джазу
і дваццаць чатыры — класікі.

Моцарт добра адпавядае
рухам нашага кіроўцы.
Усё віртуозна
і па-нямецку дакладна,
нібы спецыяльна прыдумана
для вялікага слаламу ў дарожным корку:
трапіў —
цяпер адкаркоўвай,
і ён адкаркоўвае
ў рэ міноры,
мажор!

Зусім іншае джаз.
Цябе ахоплівае паніка.
Табе здаецца, што Оскар Пітэрсан
грае апошні раз у жыцці.
Прынамсі, тваім.
Бо кіроўца,
зачараваны чарговаю сінкопай,
вось-вось не ўпішацца ў паварот,
і тады пачнецца сапраўдны джаз,

музыка для тоўстых рэаніматараў,
якія доўга не змогуць сцяміць,
што здарылася:
ці то дзверцу закленіла,
ці то цябе закленіла,
ці ва ўсім вінаваты драйвер,
каторы
у аўтамабільным заторы
дачакаўся свайго саторы.

Пайсці і не вярнуцца

Наступны прыпынак —
Блышыны рынак.

І ты лавіруеш паміж
прыпаркаванымі роварамі,
баючыся зачапіць,
каб не спрацавала сігналізацыя,

покуль мелодыя ў навушніках
змешваецца з навакольнымі гукамі
ў вялікім і маленькім
крывабегу тваёй музыкі,
а твой унутраны экскурсавод
абвяшчае:
наступны прыпынак —
Блышыны рынак.

І мясцовы ляўша
паказвае табе ўмоўны знак:
ці то «перамога»,
ці то «хутчэй гані два еўра
за ўсё, чаго табе не хапала
для поўнага кайфу»:

— трохструнная гітара;
— дзіцячыя гальштукі;
— электраштопары;
— памперсы з рукавамі;
— граблі з масажнымі насадкамі;
— канькі для блізарукіх;

— супрацьтанкавыя галёшы;
— святлафоры для дому;
— насценны тостэр з зязюляй;
— швейцарскі гадзіннік з выкідным лязом;
— друкавальная машынка «Зінгер»,
пяць пар нагавіцаў пад капірку;
— пляшка патэфоннай гарэлкі,
78 абаротаў за хвіліну;
— парнаграфічныя карты
сакрэтных аэрадромаў...

І ты ўжо блізкі да стану,
калі трамваі спыняюцца
проста ля дзвярэй тваёй свядомасці
і вязуць на другі паверх.

Кола замкнулася.
Выйсця няма.
Наступны прыпынак —
Блышыны рынак.

Справаздача

Нібы схіл пагорка
пад тваёй спінай,
падымаецца спінка пералётнага фатэля,
і цень самалёціка *EasyJet*
усё большае й большае,
і вось ты зноўку ў горадзе,
дзе так лёгка пішацца ад рукі;

дзе вулкі такія вузкія,
аўтобусы такія шырокія,
а асфальт такі шурпаты,
што нават едучы роварам на гару,
не адпускаеш ручнога тормаза

па дарозе на возера,
дзе ты плаваеш пры канцы верасня,
і вада так прыемна халодзіць каленку,
разбітую падчас апошняга падзення з ровара,
калі ты заслухаўся спеваў
прыдарожных цыкадаў,
якія потым доўга пераказваў
найбліжэйшай медсястры;

дзе ў кнайпе
з вымоўнай назваю «Амнезія»
не трэба даплачваць
ні за імбірны сіроп да піва,
ні за ўсмешкі дзяўчат насупраць,
калі палова піва з імбірным сіропам
апынаецца на тваім пузе;

дзе ўсе разумеюць усіх без перакладчыка,
і вы з маладою немкаю
разам слухаеце расійскіх клезмераў,
што спяваюць на мове ідыш
песню «*День Победы*»;

дзе ты можаш сядзець на траве
у прамым сэнсе слова,
і таварыскія мурашы
запаўзаюць ва ўсе найінтымнейшыя месцы,
але не кусаюць,
а ты па-пластунску перапаўзаеш
з адной сонечнай плямы на другую,
з пляшкай ёгурту
і кніжкай бітнікаў —
дзіўнае кампанія як на сярэдзіну дня,
але ты толькі што прачнуўся;

бо ў гэтым горадзе
начамі так доўга думаецца
пра ўсіх, каго ты згадаеш,
калі нарэшце не вытрымаеш
усёй гэтай вечнай радасці —
і скальпель нябеснага кардыёлага
напіша «I» і «YOU»
з двух бакоў ад твайго сэрца.

Чэмпіянат Еўропы

З кім толькі
ні параўноўвалі Еўропу,
дзяўчынку-каўбоя,
што ўседзела на бычынай спіне
максімальна доўга,
аж да самага канца радэа.

Я неяк назваў яе пясочніцаю,
куды не пускаюць беларускіх дзетак
іх нацыянальна непрасунутыя бацькі.
Сёй-той абразіўся параўнаннем,
хоць, мяркую,
каўбоям і матадорам спадабалася б.

Але я тады думаў
не пра пясочную арэну
палітычнай карыды,
а пра досыць нявінныя дзіцячыя забавы
з саўком
(я пра маленькую рыдлёўку),
пластмасавым самазвалам
ды алавянымі жаўнерыкамі,
калі кожны з нас быў генералам,
які толькі пачынаў сваю
пясчаную кар’еру.

Што да дзяўчатак, то яны
пераважна рабілі «сакрэты»,
выкопваючы ў пяску ямінкі
і аздабляючы гэтыя дамавінкі

жывымі кветкамі
і (нежывымі) паперкамі ад цукерак і жуек.
Галоўнай часткаю інсталяцыі
быў каляровы кавалачак шкла,
што клаўся паўзверх —
і атрымлівалася *красиво*;
потым «сакрэт» закопваўся,
старанна хаваўся, але так,
каб лёгка было знайсці,
асабліва іншым.

Толькі праз шмат гадоў я зразумеў,
што гэта былі правобразы
нашых будучых інтэрнэт-сайтаў,
вершаў і порназдымкаў,
што мятлікамі ляцяць на святло
і заблытваюцца ў сусветнай павуціне,
у душ*ы* прагнучы
звярнуць на сябе хоць якую ўвагу,
ды ўпарта хаваючы
свае сумнеўныя «сакрэты»,
нібы тая Еўропа,
чэмпіёнка радэа,
старая панна,
што так і не злезла з бычынае спіны
для чаго іншага.

Велагонка пратэсту

Паліцэйскія мігалкі
даюць першы залп у вочы,
а далей
кароткімі чэргамі
бліскаюць спіцы ровараў.

У горадзе велагонка пратэсту.

Тысячы колаў.
Джэм-сэйшн клаксонаў.
Заплечнікі танчаць у такт.

Хто сядзіць у сядле,
хто, лежачы,
рушыць нагамі наперад.
(Так, мабыць, выгодней.)
Хто з прычэпам —
велакалыскай
для пратэстуючых немаўлят.

Дык супраць чаго?..
Не даюць адказу.

Апошні ровар.
Кантрольны сонечны блік
на спіцах.

Але ты адчуваеш
дзіўную салідарнасць,
нібы нарадзіўся

у велапрычэпе,
а потым падрос,
перасеў на ровар,
адкінуў трэцяе кола,
адчуў між нагамі раму,
наладзіў клаксон ва ўнісон —
і ўплёўся ў хвост каравану
й пляцешся ў гэтым хвасце,
і некалі выб’ешся ў лідары,
так і не зразумеўшы,
супраць чаго пратэстуеш.

* * *

Чужая мова
лашчыць мне вуха,
як пірсінг
на чужым языку.

Азёрная школа паэзіі

І было возера,
канцавы прыпынак гарадской чыгункі.

І было неба,
канцавы прыпынак яго легкадумных мрояў,
шэсць дзён падарожжа праз дождж.

І было сонца на сёмы дзень.
І пабачыў ён,
што шэсць папярэдніх было горай.

І былі ветразі,
параходы й буйкі
з папярэджаннем «не заплываць».

І было іх двое на цэлым свеце,
калі не лічыць вадаплаўных —
чаек і весляроў-акадэмістаў.

І была яна топлес,
у модных шортах,
з яблыкам у кішэні,
які выпіраў збоку,
нібы мячык у тэнісісткі,
што рыхтуецца да першай падачы...

Другой падачы не спатрэбілася.

Постімпрэсіянізм

Дзіцём
спрабую забрацца на бабуліну печ –
і рукі па самыя плечы
патанаюць у чорным моры
семак,
якое бабуля спрабуе высушыць.

Таго часу
семкі сохлі на дзіва хутка,
а сяброўкі
не саромеліся іх лузгаць
пры мне,
і шалупінне проста
вісела ў іх на вуснах,
зусім не забіваючы
жадання цалавацца.

І я здымаў яго –
асцярожна, як сапёр,
бо першы дотык
запраста мог быць апошнім,
а так хацелася працягу,
пагатоў на печы
высыхалі новыя семкі.

З таго часу
я знаюся на сланечніках
не горш ад Ван Гога,
а на гарбузах
нашмат лепш за яго.

Парная лічба

Дзяўчына прыходзіць у краму.
Дзяўчына купляе рамонкавую гарбату,
пакунак на дваццаць аднаразовых пакецікаў.
Дзяўчына прыносіць пакунак дадому.
Дзяўчына выцягвае пакецікі па адным,
варожачы: «Кахае. Не кахае.
Кахае. Не кахае. Кахае».
Хоць ведае, як бывае ў жыцці
з парнымі лічбамі. А што рабіць?
Рамокавую гарбату на дваццаць пяць пакецікаў
зноў раскупілі іншыя дзяўчаты.

Фантомныя радасці

Улетку асцярожна абыходзіць месца, на якім паслізнуўся й падвярнуў нагу ў лютым.

Баяцца сустрэчы з родным дзядзькам, зубным доктарам, хоць ён даўно ўжо на пенсіі.

Шкадаваць, што бібліятэка пераехала й больш не насупраць твайго факультэту, хоць твой факультэт сам пераехаў і даўно ўжо ў будынку партыйнай школы.

Ніколі не спяваць улюбёнай песні з кінафільму, пасля якога ты атрымаў па пысе ў ваенным гарадку ў мікрараёне Уручча.

Згадваць код перад тэлефонным нумарам, каб пазваніць у кватэру, дзе яна даўно не жыве, а каторы ўжо год жыве разам з табой.

Фантомныя радасці. Настае момант, калі ад іх ужо не ўцячэш.

Калі ты спазняешся на электрычку, якую сёння адмянілі, і ты гэта ведаеш, але ўсё адно спяшаешся, рызыкуючы паслізнуцца й падвярнуць нагу.

Калі ты загаворваеш зубы бібліятэкарцы, што кажа, быццам ты пяць год не вяртаеш кніжку, якую ты ніколі не браў, і паказвае запоўнены тваёй рукой фармуляр.

Калі, едучы на метро ў бок мікрараёна Уручча, ты спрабуеш прабіць на кампостэры для ільготных талонаў пластыкавы жэтон і разумееш, што незваротна вырас.

Калі ты хаваешся ў старой будцы тэлефона-аўтамата і звоніш адтуль па мабільніку.

Звоніш ёй.

Па ейным мабільніку.

Плакалі, знаем!

Хлопчык трох гадоў
крочыць побач з маці,
а потым як зваліцца,
як трахнецца аб асфальт!
Каленка разбітая ў кроў,
але не плача,
трохгадовыя мужчыны не плачуць,
падымаецца, атрасаецца
і незалежным тонам прамаўляе:
«Ледзь не ўпаў!»

Хлопчык чатырох гадоў
ляжыць на аперацыйным стале
і вось-вось заплача,
бо які ён ужо мужчына,
калі цёця доктар корпаецца
чымсьці жалезным яму ў пісі,
дзякуй, хоць бацькоў не пусцілі.

Хлопчык пяці гадоў
дачакаўся смачнай перадачы
у свой загарадны туберкулёзны санаторый,
і на радасцях з'еў яе ўсю,
вось толькі памыліўся шафаю,
а потым дзяўчынка нешта шукала ў ёй,
нічога не знайшла й заплакала,
і хлопчык з ёй за кампанію,
бо хрэн з імі, з апельсінамі,
у санаторыі каранцін

і бацькоў зноў не пусцілі,
вунь яны там, за акном,
махаюць яму рукамі,
покуль ён жарэ чужую перадачу...

Бацька трохмесячнай дачкі
па дарозе ў лазерную клініку
падслухоўвае размову.

Хлопчык трох гадоў
крочыць побач з маці.
«Мама, а ведаеш, ты таксама памрэш!»
«Што ты такое вярзеш?!
Ты што, хочаш, каб твая мама памерла?»
«Не, я не хачу. Я проста нагадваю».

Госпадзе,
хай доктарка з лазернай лінзаю не памыліцца,
беражы ў дарозе ўсіх Тваіх раздзяўбаеў,
усіх сляпых
і тых, каму сёння закапалі вочы.

З кнігі
«Несіметрычныя сны»

2010

Абменнік

Я прыходджу ў «абмен валюты»:
памяняць на верасень люты,

памяняць на грошы гады,
каб – нябедны і малады,

каб яшчэ раз пабыць дзіцёнкам,
абмяняцца з табой пярсцёнкам,

каб жадалі кахання ў тосце,
каб – жывыя ўсе нашы госці...

Па якім мяняеце курсе?
Толькі дзеўчына зноў не ў курсе.

Размова з рэхам

— Хто скажа табе, калі ты не зашпіліш прарэха?
— ...рэха.

— І толькі яно, бо людзям усё роўна настолькі?
— ...толькі.

— Хто будзе маніць,
                    хто падставіць цябе неўспадзеўкі?
— ...дзеўкі.

— Ёй будзе няёмка, як схлусіць табе незнаёмка?
—...ёмка.

— І хто яны ўсе, у якіх ты не знойдзеш спагады?
— ...гады.

— Што кажуць табе, з іх грашыма,
                    з басейнам і з пляжам?
— ...спляжым.

— І хто ты для іх, што ні бэ ў тваёй мове, ні мэ, бля?
— ...мэбля.

— Куды яны шлюць цябе,
                    з беднай тваёй апранахай?
— ...

Свята паэзіі

(Па матывах Андрэя Радыёнава)

Вечарына паэзіі, на жаль, пераносіцца –
аўтар учора *палучыў у пераносіцу*.

Аўтар хацеў быць не горшым за Ясеніна,
і вось вечарына паэзіі адменена.

Аўтар чытаў свае вершы прастытуткам.
На трэцім радку яго назвалі ублюдкам.

Маўчанне – золата, слова – срэбра.
Аўтар адказаў. Яму далі па рэбрах.

Аўтар хадзіў у выкшталцоных лірыках,
пакуль пагодным вечарам не трапілі па нырках.

Аматар Бадлера, перакладчык Паўнда
не пратрымаўся да канца першага раўнду.

На чужыя мазгі не шкадуючы пудры,
ён нешта пра каханне выпісваў на кампутары,

трымаўся за мышку на зайздрасць мікі-маўсу,
але ў канктрэтнай бойцы
трох хвілін не пратрымаўся.

Аўтару заехалі шыкоўнаю буцай.
Вечарыны паэзіі, на жаль, не адбудзецца.

Упаў на зямлю, як пад сярпом тваім калоссе.
Вечарыны не адбудзецца. Свята адбылося.

Пэ. Эс.

У ноч, калі лебедзю ў скверы скруцілі шыю,
а дзеўчына зноў засталася без парасона,
я цягаўся па Менску, збіраючы словы чужыя,
і каля Батанічнага саду
з адной сустрэўся персонай.

Ён працягнуў мне ў пластыкавай бутэльцы
«джын-тонік»,
паглядзеў так, нібы запрашаў у рэлігійную секту,
і прадставіўся як выдавец
белліту й крыху садоўнік,
анёл-садоўнік гэтага вось праспекту.

І я слухаў яго, фільтруючы словы
і кантралююючы рухі,
покуль ён разбаўляў свой «джын-тонік»
гарэлкаю проста з рыльца.
І матылькі начныя сядалі яму на рукі,
і ён дыхаў цёплым паветрам на іхныя крылцы.

Мы пайшлі да дзіцячай чыгункі —
калі яшчэ гэты ранак!
Другая пляшка «джын-тоніку»
для падтрымання гаворкі.
— Дарэчы, як цябе зваць? Мяне Франак.
Да ну цябе, малец, у сраку! Сам ты Георгій!

На будынку бібліятэкі
агеньчыкі танчылі полечку.
На стаянцы таксі цалаваліся закаханыя парачкі.

Ён сказаў мне, што ён
ганаровы жыхар Наваполацку,
і выцягнуў з торбы падпольных кніжак два пачкі.

Драўляны дзядок ганяў мухабойкай кабету-інсекту
на радасць дзядам і бабулям
у маргінальнай крытыцы...
А я глядзеў, як аднафамілец прахезанага праспекту
піў і дыхаў начным матылькам
на халодныя крылцы.

Палескі цырульнік

Валянціну Акудовічу

Сонца яму на скуры малюе зоркі і свастыкі,
а ён, паслаўшы апёкі да самай яснай халеры,
паказвае найвышэйшы клас
мастацкай гімнастыкі,
калі размотвае стужкай
рулон туалетнай паперы.

Плыве за вадою й зрабіўся
крыху цырульнікам,
бо неабачлівым рыбкам
галовы стрыжэ да шыек,
хвасты падстрыгае русалкам,
палескі унікум,
ператвараючы іх у спартсменак-паралімпіек.

Воўну з аблокаў стрыжэ і сплаўляе
паверхняй ракі,
а рэшткі ўначы сабе цягне ў намёт
пад голаў;
смак хлеба, якім ён корміць
мясцовых дзяўчат з рукі,
аддае сродкам ад камароў —
зрынутых з неба анёлаў.

Ён ведае, дзе бярозкі растуць
скрозь старыя пні,
нібы на голае цела мераюць
фенечкі і маністы.

Калі ён заходзіць мыцца ў раку,
у мыльнай пене сляпні
канаюць, быццам замерзлыя ў горных снягах
альпіністы.

Гарэлкуператварае ўначы ў навальнічны сок,
які цячэ лістотаю дуба
ў жывым электрычным праменні,
і кроплі здаюцца сухімі,
як жоўты палескі пясок,
быццам сябры й сяброўкі
кінулі з неба па жмені.

Сувіга, ліпень 2005

Класіка

Аб дзверы яе хлапцы разбівалі лбы,
пасля залівалі раны з рыльца за ровам.
А сонца хавалася ў шатах яе вярбы,
а вецер ганяўся па лузе за ейным роварам.

Цёткі казалі: «Надта ж любіць сябе».
Дзеўкі казалі: «Хопіць фарсіць, карова!»
Хлапцы маўчалі. Адзін выразаў імя на вярбе,
іншы лісты пакідаў на багажніку ровара.

Дні цяклі, як заўжды: касьба, малацьба,
рыбнагляд, браканьерства, схаваны бровар.
А малец пісаў у рыфму: «Вярба — судзьба»,
а іншы таксама ў рыфму: «Ровар — гейм овэр».

Дзяўчыну звязуць у горад — і ўсё, труба!
Мужык яе, кухар (па-гарадскому «шэф-повар»),
нядаўна купіў круты рэстаран «Вярба»
і мае крутую тачку маркі *Land Rover*.

Палова вёскі нап'ецца — у знак журбы,
другая ўжо будзе пад мухай, а мух тут прорва...
А вецер пляце на прутках ейнай вярбы,
а сонца вяжа на спіцах ейнага ровара.

Несіметрычныя сны

каб меў я мабільнік,
зараз было б на ім без сямі тры
ноч — і мы снім адно аднаго, але без сіметрыі

ты сніш, быццам я на верш для цябе
не шкадую паперы
я сню, быццам ты мне звоніш, і я званю —
табе ў дзверы

ты сніш, бы вязеш з бацькамі знаёміць, а я —
што іх дома няма
і ты са мной застаешся зусім нечакана сама

ты сніш, нібы я сарамлівы, а я —
што нахабны і дужы
ты — быццам кахаю ў душЫ, а я —
што кахаю ў дУшы

ты сніш, нібы кажаш:
каго яшчэ ў свае запішу я абранніцы
а я — што лаві імгненне
і хопіць згадваць аб раніцы

ты сніш, бы звоніць мабільнік
і мы спыняемся ў выніку
а я — што за кайф,
калі табе не ламаюць кайф па мабільніку

я сню, нібы вучыш мяне такім рэчам,
якім не вучылі ў школе
ты сніш, нібы я нарэшце кажу,
чаго не казаў ніколі

я сню, што мы разам з табой
парушаем да раніцы цішыню
у сне, дзе ты проста ню, а я цябе проста сню

Дзесяць спосабаў быць выцягнутым з ложка дзяўчыны

Ты ўжо раздзеў і цябе ўжо раздзелі.
Хто ж цябе выцягне з цёплай пасцелі?
Шмат перашкод у інтымным жыцці.
Спынімся на дзесяці.

Першы спосаб банальны.
Сусед прыходзіць пазычыць крэслы
для застолля, а заадно й запрасіць на бяседу.
І нецярплівы чытач,
што чакае тут рыфмы «чрэслы»,
будзе расчараваны — яна адчыніць суседу.

Другі. Разам з ложкам
вы расхісталі й кніжную шафу, і бля-
кбастэр з бібліятэкай адразу
даходзіць да кульмінацыі,
бо зверху на вас сыпецца поўны збор
з творамі Васіля
Быкава. Першыя восем тамоў.
Магло быць і чатырнаццаць!

Трэці. Ты заўважаеш,
што вас у пакоі не двое:
хтосьці варожа шыпіць за стосікам
«Нашае Нівы».
«Гэта мой коцік, — тлумачыць яна, —
бо я люблю ўсё жывое».
І, выціраючы кроў табе з твару:
«Ну так, ён вельмі раўнівы».

Чацвёрты. Усё было клас.
Яна грызла падушку зубамі.
Толькі ў самы разгар інтымнасцяў вашых:
«Стой! Там жа па тэліку
інаўгурацыя прэзідэнта Абамы!
Пойдзем глядзець! Што значыць
«лепш ідзі да мяне»? Ты што, фашык?!»

Пяты. Звоніць мабільнік.
«Танечка, прывітанне!
Так, толькі вельмі хуценька.
Я размаўляць не ў стане».
І размаўляе гадзіну, радасная, як слон.
З гора вылазіш з ложка
і йдзеш глядзець біятлон.

Шосты. Толькі яна прашаптала:
«ну ўсё, цяпер я цяжарная»,
як вас, уварваўшыся ў дом,
паліваюць са шлангаў пажарныя.
Паўбудынку згарэла, і ты вінаваты, каўбой:
свечку запальвалі? Трэба гасіць за сабой!

У параўнанні з сёмым, папярэднія – дробязі,
бо яна, пасярод любошчаў, кажа:
«З табой так добра!
З раніцы напішу пра гэта ў жывым часопісе...»
Ты ўцякаеш так хутка,
быццам у ложку – кобра.

Восьмы. Суворыя людзі ўламіліся ў хату
пад раніцу,
і забіраюць, але не цябе, а тваю абранніцу.
Трэ было ў войска самой ісці,
як сяброўкі раілі.
Ледзь не забыўся:
падзеі разгортваюцца ў Ізраілі.

Дзявяты. Раптам — святло
і хтось шасцікрылы з трубою.
Ты думаў, што апакаліпсіс
і свету настаў хэпі-энд.
«Дзяўчына! У нашай галактыцы
ўсе трызняць толькі табою!
А ты брысь адсюль, распуснік,
ты лішні тут элемент!»

Дзясяты — і самы надзейны — спосаб такі:
у дзверы звоняць яе бацькі.

Беларускія мужчыны

Беларускі мужчына прыходзіць на свет
у камарыных укусах замест радзімак
і таму добра ведае: дзе больш балотаў,
там больш радзімы.

Беларускі мужчына ўмее апынуцца ў такой багне,
што адтуль ні халеры не выцягнеш,
але беларускі мужчына цягне.

Беларускі мужчына выдатна ведае
дзесяць бульбяных страваў
і сто дзесяць адмазак не чысціць бульбы,
бо мае шмат іншых справаў.

Беларускі мужчына жыве ў самым цэнтры Еўропы,
калі верыць мапе:
ў гэтым цэнтры стаіць канапа
і беларускі мужчына ляжыць на канапе.

Яго дзед перажыў калгас і меліярацыю.
Яго бацька – крызіс сярэдняга веку
і гіперінфляцыю.
Яго дом перажыў рамонт.
Яго кот перажыў кастрацыю.
Ён гаворыць, што можа быць горай, –
і мае рацыю.

Беларускі мужчына купляе машыну,
прыгнаную з-за мяжы,
і другую палову жыцця шчасліва жыве з ёй
у гаражы.

Беларускі мужчына – футбольны фанат.
Калі раптам заб'юць мазілы,
шматкватэрны дом патрасаюць пякельныя сілы.

Беларускі мужчына не чуў
пра паліткарэктнасць ніколі
і таму жартуе так смешна,
што лепей не слухаць без алкаголю.

Кожны трэці п'е піва, другі кожны трэці –
гарэлку, а трэці трэці
разумее: гарэлка без піва – грошы на вецер.

Яго дзед перажыў калгас і меліярацыю.
Яго бацька – крызіс сярэдняга веку
і гіперінфляцыю.
Яго дом перажыў рамонт.
Яго кот перажыў кастрацыю.
Ён гаворыць, што можа быць горай, –
і мае рацыю.

Беларускі мужчына падасць жанчыне руку
і набудзе кветак,
і аднойчы паабяцае не раскідваць па доме
шкарпэтак!

Беларускі мужчына аматар
праводзіць выходныя дома.
Часам выйдзе на дзесяць хвілін і вяртаецца ўночы.
Дзе быў, невядома.

Засынае ў таксоўцы, што едзе дамоў,
прачынаецца ў незнаёмым трамваі...
І нікому не ясна, за што яго жонка трывае,

выбачае футбол і канапу, гараж і буханне?
Беларускі мужчына — чысты аб'ект кахання.

Яго дзед перажыў калгас і меліярацыю.
Яго бацька — крызіс сярэдняга веку
і гіперінфляцыю.
Яго дом перажыў рамонт.
Яго кот перажыў кастрацыю.
Ён гаворыць, што можа быць горай, —
і мае рацыю.

Вершык пра санкі

калі мама з татам табе куплялі першыя санкі
ты ведаў, што будзеш катаць усіх дзяўчат у двары
потым, калі жыватом аб ваду навярнуўся з тарзанкі
ты ведаў, што ёй цікава — патонеш ці не ў віры

калі ў школьным ціры наўмысна паліў па мішэні
ад якой не паспеў яшчэ адысці ваянрук
ты ведаў, што будзе адразу пасля,
а потым твае кішэні
стануць сховам ад ветру для самых прыгожых рук

калі крэмзаў парту сцягнутым дома сцізорыкам
і з непераможным кампом змагаўся ў шахматы й го
калі на мяжы скандалу
спрачаўся ў класе з гісторыкам
адзін гісторык у класе не ведаў, дзеля каго

і хай аднакласнік з парыжу
сёння глядзіць з дакорам на
«баралускага» лузера, што робіць не тое з жыццём
а ты глядзіш, як дачка глядзіць на хлапцоў —
і не сорамна
перад ейнаю мамай — ты быў нармальным дзіцём

Выхаванне пачуццяў

І толькі шморгаў носам аб рукаў,
Калі цябе да дошкі выклікалі.
Рыгор Барадулін

Школа, дзе я вучыўся, была сярэдняй —
якраз пасярэдзіне між кальцавой
і цыганскім пасёлкам.
Бяжыш папаліць у лясок, а там ужо вучні суседняй:
маглі пазнаёміць з цёлкамі,
маглі і аттырыць з толкам.

Ваенрук па мянушцы Дзот
калашом наводзіў парадак,
фізрук па прозвішчы Пшонка
трапляў ува ўсе баскетбольныя кольцы,
піянеры на лесвіцы цiскалі акцябратак,
піянерак за шатняю цiскалі камсамольцы.

Школа ігнаравала нашы дурныя жарты.
Вучні ўдавалі, што не разумеюць кпінаў.
Але аднойчы мой аднакласнік
запусціў у настаўніцу партай —
і былі тыя, хто шкадаваў, што ён не дакінуў.

Мы добра ведалі, што ў нас называюць капустай,
а вось пра дзяцей у капусце
бацькі нам не расказалі.
У нас не было басейну для знаёмства з распустай,
таму хараство дзяўчатак
мы адкрывалі ў спартзалі.

Раз на фізры, калі мы ўсім класам
поўзалі па канаце,
я завіс — ні туды, ні сюды —
паміж падлогай і столлю,
і ты раптам спыніла ўвагу на маёй клаўнадзе:
а хто там вісіць дагары нагамі
й не наракае на долю?

Я пачуў тваё рагатанне — і ляснуўся долу на маты.
Покуль Пшонка нешта крычаў,
а пасля перайшоў на маты,
ты пяшчотна сказала «прыдурак»,
унушыўшы адной ухмылкай,
што маё з’яўленне на свет
не было фатальнай памылкай...

Каб цябе ўратаваць ад адказу з двойкаю немінучай,
я гатовы быў з’есці твой дзённік
і крэйду разам з анучай.
Я табе падказаў усе даты
па гісторыі Рыма і Грэцыі,
а потым катаў на раме —
на злосць дзяржаўтаінспекцыі.

Мы ездзілі разам трамваем,
пасля ў падземным вагоне
(якраз нядаўна пусцілі метро),
палілі ў цябе на балконе,
на тваім дні нараджэння я насмяшыў тусоўку
і — вяршыня інтымнасці — пазычыў табе насоўку.

Ты плакала – я выціраў.
Ты мне казала: «Не трэба».
Казала, што хутка з'едзеш, бо тут савок і імперыя.
А потым: «Дурны, я кахаю іншага.
Табе да яго, як да неба».
Я паглядзеў на неба, халоднае, нізкае, шэрае.

Доўгая дарога да гаршка

а здорава было б узяць і напісаць сямейную сагу
пра бацькоў і дзяцей і назваць яе
«доўгая дарога да гаршка»
тамоў так на сто пяцьдзясят прывітанне бальзаку
калі ў друкарцы і ў аўтара хопіць на ўсё парашка

капітальна прадумаць розныя
сюжэтныя адгалінаванні
каб плынь свядомасці бараніла віры свае
каб каханкі ў ложку шкілеты ў шафе
тапельцы ў ванне
і духоўнасць духоўнасць духоўнасць а як без яе

вось скажам філфак універу да самай спартзалі
набіты німфеткамі
з гарадскою прапіскай current music:
на мурамскай дарожцы стаялі тры
ён знаёміцца і адразу ж пачынае яе параўноўваць
з рознымі кветкамі
бо ён тут адзіны з вёскі яму сямнаццаць
столькі ж александры...

ён з маленства аматар броўкі
яна мае пірсінг на броўцы
кажа што кветкі выклікаюць у яе
іншы асацыятыўны шэраг
яны нешта п'юць ён прачынаецца зранку
на ейнай сяброўцы
яна дарыць яму пацалунак ён згадвае аб людажэрах

яна кажа што ейныя бацька і брат толькі што селі
за групавое забойства яе папярэдняга жаніха
і пакуль яны там трэба хутка згуляць вяселле
як гэта ледзьве знаёмыя?
а каму я тады да раніцы ладзіла вднх?

трыццаць дзве незамужнія аднакурсніцы вялі іх
замест канвою
адзінаццаць абкураных дваццаць адна бухая
і толькі пад праваслаўнай былой уніяцкай царквою
ён зразумеў што напраўду кахае

гасцей панаехала цэлы аўтобус як на экскурсію
апошні раз ён так хваляваўся
калі вучыўся браць акорды з барэ
праз дзевяць месяцаў яна мела
найпрыгажэйшы жывот на курсе
хлопчыку ў гонар здадзенага іспыту далі імя анарэ

ад крыкаў маленькага генія
зранку расколвалася башка
але гэта палова бяды бо нягоднік паставіў мэтаю
з паўгадзінкі паседзеўшы марна
пасля пакакаць міма гаршка
разоў гэтак сто пяцьдзясят
каб бацькі чалавечую мелі камедыю

і вось з яго вырас батан-выкладчык
пад гучны гоман
ён сочыць як у студэнтак
сыходзіць румянец са шчок
покуль ён валіць ім мантру:
рамантычны энтузіязм іронія гофман
і залаты гаршчок
залаты гаршчок
залаты гаршчок

Фальшывыя сябры перакладчыка

Ён верыў у Дзеда Мароза,
яна ў выкраданне Еўропы,
яго бацькі ў камунізм, яе бацькі ў гараскопы.
Ён – лютаўскі Вадалей, яна – вераснёвыя Шалі,
і ейныя тата і мама
яго на першых парах запрашалі.

Ейныя продкі былі элітай яйкагаловай:
бацька – доктар навук, маці – проста мегера.
А кавалер іх дачкі меў тады восем з паловай,
і ўсе яго звалі Гоша, яна ж называла – Гера.

Яна ў свае сем была вундэркіндам
і нават ведала троху
лаціну. Сказала яму: «Carpe diem!
Перакладзеш з Гарацыя?»
Ён дома аскуб адрыўны каляндар.
Пасля стаяў на гароху,
бо бацька не трапіў тады на цягнік,
а ў бацькі рука гарачая...

Праз дзесяць гадоў ён сустрэў яе
на ўзбярэжжы Юрмалы.
Убачыў – і крочыў за ёю ў ваду,
адчуўшы юр не малы.
Яна крычала: «тану!», а ён: «не патонеш, мячык!» –
і перакладаў яе з хвалі на хвалю, як перакладчык.

Яна яму: «што ты робіш?», а ён у адказ:
«то и делаю!» —
і цалаваў яе проста ў Балтыйскае мора.
Потым ён жартаваў, што вышэйшы на цэлую
галаву. А яна яму: «Цэлую? Ты ж на яе — хворы!»

Ейны бацька сказаў: «Валіў бы ты ў войска,
лепш у памежнікі!»
Ён адказаў: «Carpe diem! Гэта з паэзіі Рыма».
Потым дадаў: «Вы — вяршкі грамадства,
мы — яго вершыкі».
Потым ляснуў дзвярыма.

Ейная мама на кухні да ранку рыдала, як плачка,
павучала дурніцу восем гадзінаў запар:
«Доча, калі ты хочаш
у лінгвістычны на перакладчыка,
ён — твой фальшывы сябар!

Хочаш на перакладчыка — менш паэзіі!
Хочаш у лінгвістычны — сябруй з галавою!»

Уночы яна прысніла, што яму галаву адрэзалі,
і яна размаўляла з ёй, як з жывою,
любавалася ўсмешкай
з беларусьфільмаўскім прыкусам
і пахавала ў вазоне з маміным фікусам...

Хтось назаве ўсё гэта казкай ці містыкай,
іншыя скажуць: «Жыццё — тэатр,
якi пачынаецца з вешалкі».
Сёння яна працуе высокааплатнаю сінхраністкай.
Ён сядзіць у яе на шыі, перакладаючы вершыкі.

Зялёная гарбата

Гэткае адчуванне, што да мяжы засталося
гадзіны дзве,
як тады, калі на ялінках у Беластоку
расквіталі гірлянды;
ты чуеш, як малазнаёмая мова гудзе ў галаве,
як булькае ў торбе чароўны напой з Ірландыі.

А недзе ЖЖ-карыстальніца з немаўлём
піша сваю ідылію,
і цішыня, падзяляючы вашыя словы,
здаецца няспыннай;
покуль ты, нібыта вясляр акадэмічнага стылю,
набіраеш хуткасць наперад спінай

у *intercity* ў адным вагоне з аматарамі палення,
і на ролю ахвяры табе пасаваў бы любы, —
але недзе там немаўля, седзячы ў яе на каленях,
смяецца табе здалёк на ўсе чатыры зубы.

І ты дасылаеш ёй словы,
якія не будуць страляць гарматай,
але павольна дзейнічаць далікатна запаранай
зялёнай гарбатай,
каб яна ад іх не заплакала,
на смех усяму тралейбусу,
сярод падагрэтага
зусім не зялёнай гарбатай плебсу.

Каб вершы чыталіся лёгка ў лістах
і далучаным «вордзе»,
не палілі агнём і не студзілі як лёд,
каб, робячы перасадку ў незнаёмым аэрапорце,
яна, зачытаўшыся, не спазнілася на самалёт.

* * *

там, дзе нас няма, цяпер зіма
мроі з воску лепяцца па-свойску
канапляны водар задарма
і байцоўскі клуб замест войска

там бывае добрай навіна
робяцца прыемныя адкрыцці
хочаш волі — апынайся на
а не хочаш — хоць на маргарыце

там да самай смерці маладосць
на раство — халвы халяўнай торба
там, дзе мы пакуль яшчэ не ёсць
і таму — па азначэнні — добра

бізнес-чортам лётае каваль
бо жадае туфлікі аксана
там, дзе нас пакуль яшчэ, на жаль
зрэшты, дзе мы ёсць — зіма таксама

* * *

Малая, я выйшаў з дому пасля вечаровых навінаў,
якраз пачынаўся трэці перыяд хакейнага матчу:
канадцы па поўнай праграме пярдолілі фінаў,
ці, можа, фіны канадцаў — тыя таксама мача.

А два з паловай гады таму ты плыла
у велікодных званах,
мазала шчасце на хлеб і мне прапаноўвала лусту...
Пасля пайшла ад мяне да першага лепшага нах-
імаўца і, як відаць па мэйлах,
цалкам з'ехала з глузду.

Хтосьці казаў, што ты ў інтэрнэт ходзіш,
як на хаўтуры,
пасля сябе пакідаючы мёртвыя жывыя дзённікі...
І пальцы бяруць дзве актавы кірыліцы-клавіятуры,
і дрэнныя рыфмы б'юцца аб шкло манітора,
як матылькі-аднадзёнкі.

Яшчэ сем дзён, нібы сем самураяў, у баявой апранасе
ідуць паўз мяне ў беспрабуднай цішы, на восьмы ж
я разумею: дзеля таго каб забыць адну вар'ятку,
прынамсі
патрэбна другая вар'ятка, а дзе такіх яшчэ возьмеш?

І што там на юзэрпіку за голыя ногі? Не сцяміце.
І што там за прыгажуня смяецца ў начным трамваі
табе напаўабарота? Бо час сутыкаецца з памяццю,
час сутыкаецца з памяццю — і забівае.

Асенняе лісце

Памяці Оскара Пітэрсана

быў час калі на ялінкі
мяняюць звыклыя елкі
я вымяняў тры пласцінкі
на вашыя дзве кружэлкі
а потым на «караване»
слёзы змываў у ванне

і жоўтае лісце сумленна
ляцела з пустога скверу
у рытме поля верлена
з вітаннем жаку прэвэру
і восень жазэфа касма
гучала быццам зіма

і восень зіму прысніла
і зноў калядныя ёлкі
і нат па смерці вінілу
жыццё на канцы іголкі
і круціць і круціцца час
пакуль не скончыўся джаз

хай шчокі надзьме гілеспі
і неба хопіць у лёгкіх
і вашая тэма ўзлезе
па гуках яго далёкіх
а мы прыслухоўвацца станем
шчаслівых калядаў астатнім

24–25 снежня 2007

Шчодры вечар

Вечар на мытні. Каталікі п’юць заварку.
На ўкраінскай, вядома, *сідають їсти*.
На беларускай, магчыма, кульнулі чарку.
Добра ім, бульбашам, яны атэісты.

Снег на заставах такі ж, як у Вільні й Рызе.
Зорнае неба гоніць думкі аб хлебе.
У Еўразвязе эканамічны крызіс:
эканомяць святло — і зоркі відаць лепей.

Трое бадзягаў. Два з візамі, трэці без візы.
Твары такія, што можна крычаць: «Горка!»
Кажуць, па Еўраньюс выступалі ганцы з Пізы,
быццам на ўсход ад шэнгену гарыць зорка.

Пенсіянер-фальксваген —
нібы вярблюд аднагорбы.
Фотаробат кіроўцы вядомы мясцовым уладам.
На рухомую стужку складаюць свае торбы.
На маніторы ў мытніцы:
золата, смірна, ладан.

Першы з пакетам прэзентаў.
На пакеце багоўка.
Ясна, што з беластоцкага супермаркету.
Пагаварым-с?
Пан Бальтазарскі Караль, дзе ваша страхоўка?
Мэта паездкі?
Пішыце «зорны турызм».

Вы, Мельхіёрас Валхваўскас, пачаму без
візы? Па ксераксе?! Групавой?!!
Трохгадовае даўніны?!!!
Хто падпісаў дазвол?
Генерал-лейтэнант Анубіс?
Так, харэ выдурняцца. Ну вы й звіздуны!

Раптам: «Здароў, Каспяровіч!
Зямляк! З-пад Валожына!
На Каляды дадому — у нашым стылі...»
Тут здараецца цуд, хоць і не паложана:
ўсіх траіх — нават лабуса — прапусцілі.

Ражджаство ў Беларусі?
Будуць прыгоды на сраку вам —
падарунак для мага.
(Валхва? Караля? Звіздуна?)
Недзе над Ракавам
вернікам і абыякавым,
нібы зорка з ялінкі, свеціць яна.

Суседзі

Калі ты раптоўна зрываешся з ложку ў чвэрць
на трэцюю ночы, бо ў дзверы нехта пазвоніць,
не бойся: гэта не злодзей, не мент і тым больш —
не смерць,
а проста сусед памыліўся званком,
шукаючы тых, хто гоніць.

Таму што за сценкай ад вас жыве ідэальная пара,
далёка ад журналістаў і аўтараў вікіпедыі,
трыццаць гадоў душа ў душу,
гандлюе сваім таварам:
яна разлівае ў бутэлькі,
а ён развозіць іх на мапедзе.

Мы ведаем іх даўно: просяць на «ты» і па імені,
кажуць, з траіх дзяцей дома ніхто не ўседзеў.
Бо дома са скрыняў бульбу тыраць
разам са скрынямі.
А скажаш — так будуць гнаць, што лепш —
самагонка суседзяў.

Часам зойдзеш да іх, пазычыш на святы зэдлікі —
водар такі, што слёзы вышыбае з вачэй.
А ён насустрач ніколі не выйдзе без камізэлькі.
А яна папярэджвае: «Ён глухі, ты грамчэй».

Яны так хадзілі пад ручку, што мы ледзь
не скручвалі шыяў...
Потым мы з'ехалі. Кажуць, і ў іх ніхто цяпер
не жыве.
Хочацца верыць, яны да сына перабраліся ў Кіеў.
Ці да старэйшай унучкі: здаецца, яна ў Літве.

Так і ўяўляю, як іх у плацкартным вагоне трасе.
Цяжка дастаць матрасы, не паламаўшы карку.
Юная спадарожніца коўдры ім прынясе
і дапаможа запоўніць іміграцыйную картку.

Лямпы пагаслі. Паліцы засцелены.
Шклянкі звіняць ад руху.
Шчыльны туман за вокнамі падае на зямлю.
«Што ты кажаш, не чую? Ды не крычы мне ў вуха,
я яшчэ не аглух!.. Так, я таксама люблю».

Дзяды: драматычная паэма

Каратэіст (замест уступу)

сем гадзін на паўднёвы ўсход на старэнькім «ЛАЗе»
і вясна за Кармой, і ты ўсё лета ў Чачэрску
дзе сусед-ветэран, што ведае ўсё аб празе
і смазе з раніцы, лаецца не па-чэшску

дзе нас на летні час пераводзяць крыкамі пеўні
у кінатэатры «Акцябар» піраты і махараджы
а вечарамі з пластмасавай крышкі
ўсё больш упэўнена
п’ецца мядзведжая кроў на развалінах ратушы

шыкоўныя «ГАЗ» і «ЗІЛ» на пляцоўцы ля ДОСААФа
сто дваццаць км на спідометры
і мы амаль неўміручыя
і хто мог знаць, што мясцовы маёр,
буйнагабарытная шафа
так спрытна бегае й так балюча вушы накручвае

і вечаровыя рамантычныя падарожжы
з мэтай калгасных яблыкаў стырыць у садзе
і першыя траўмы —
купанні старэйшых суседак у Сожы
у таварыстве мальцаў,
з якіх кожны чацвёрты сядзе

і Сож быў глыбокі, і віскат быў гучны,
і малец быў хуткі
і пад вадою добра чыталіся ўсе іх рухі
і мы, не ведаючы, як правільна пішацца
ПРАСТЫТУТКІ
на прыбярэжным пясочку пісалі ШЛЮХІ

гэта праз год усё выглядала проста
бусі марусі, танькіны станікі, ленкі каленькі
і нязменны стандарт 90/60/90
хлопцы ўносілі па 90 капеек, а я 60 як самы маленькі

а пасля міма касы ў краме — лепей ужо маўчы
слоік з бярозавым сокам — першы сур'ёзны твор мой
і на дзіцячай пляцоўцы недзіцячыя махачы
проста каб разагрэцца ці пахваліцца формай

помню шчарбатага хлопца — пярэднія нехта выбіў
шорты ніжэй за калена і губы ў таматным соўсе
ён замахнуўся двойчы і двойчы схібіў
а на маю нагу потым сам напароўся

думаю, зараз заб'е, а ён хутка залез на плот
і залізвае там баявыя раны
і раптам як закрычыць на ўвесь свой таматны рот
ТЫ ЯШЧЭ ЖЫЗНІ НЕ БАЧЫЎ
КАРАТЭІСТ ЗАСРАНЫ!

яшчэ памятаю дзве бойкі ў гонар дзявочай плоці
адна была з дошкамі, іншая з парай лёгкіх гантэляў
але нішто не закрэсліць байца на чачэрскім плоце
які два разы замахваўся і два разы не пацэліў

і цяпер, калі нехта па п'яні жадае біцца
я адказваю ветліва: «слухай, наконт біцця
пры ўсёй каласальнай павазе да тваіх мега-біцэпсаў
ніхто з нас — ні я, ні ты — яшчэ не бачыў жыцця»

1. Прывід

у чорным-чорным лесе
за чорнай-чорнай ракой
і ўсе чачэрскія дзеці штовечар гублялі спакой
на чорнай-чорнай паляне
і зырылі ў рот дзевяцігадовай Уллянe
стаіць чорны-чорны дом
а ў ім чорны-чорны... замоўкні, дурань,
ніякі не дзядзя Том
у чорным-чорным пакоі
заткніся, разумнік, чорт ведае, што такое
на чорным-чорным ложку чорная-чорная падушка
не рагачы, Андрушка
у чорнай-чорнай падушцы чорная-чорная голка
цішэй, Міколка
з чорнаю-чорнаю ніткай
хто хоча працягу — частуй шакаладнай пліткай

і мы пагаджаліся з гэтай драпежнай палітыкай
бо ў Валеркі бывалі цукеркі
жуйкі ў буржуйкі Валі
і ўсе давалі

дык вось, прынеслі дадому бохан чырвонага хлеба
іншага ў краме не засталося, а есці трэба

елі мама і тата, і сын, і сястра ягоная
(а буханка чырвоная!)
толькі заснулі, як у сцяне адчыняецца дзверца...
АДДАЙ МАЁ СЭРЦА!

міжгародні аўтобус спыняецца на прыпынку
маці выбегла на хвілінку
пакінуўшы ў ім дзяўчынку
праходзіць хвіліна, і дзесяць, а мамы няма і няма
дзяўчынка выходзіць сама
шукае маму — дарма
мінае восень, зіма
а тата-міліцыянт яе ўсё не знойдзе
і толькі ўлетку будаўнікі, зламаўшы асфальт,
знайшлі валасы і пазногці
на глыбіні два з паловай метры
а ўночы з мамінай шафы з'явіўся прывід
у маміным швэдры

і тут найстарэйшы з нашай кампаніі, Коля
абсалютна бясплатна пагнаў гісторыі,
што яму ў школе
апавядаў прасунуты прэпад па маляванні

пра труп, схаваны ў лядоўні,
пра кроў нябожчыка ў ванне
пра тое, як муж сваю жонку замураваў у сцяне
мы слухалі, нібы ў сне
як сэрца забітага стукала пад паркетам
настаўнік быў геніем, вучань —
таксама някепскім паэтам

і мы траплялі ў адаптаваныя для райпо
пекла Лаўкрафта і рай По

толькі тут мы заўважылі, што сапраўды ўжо вечар
што згусцілася цемра і ў доме насупраць
на словах «...Маргарэт Тэтчэр...»
радыё змоўкла раптоўна, а дом наагул
карыстаўся нядобрай вядомасцю
гаспадары неяк зніклі з усёй іх маёмасцю
а бабуля казала, што добрых людзей
ніколі ў ім не жыло
часам у вокнах запальвалася, потым гасла святло
часам гучала і раптам змаўкала радыё
вось і цяпер: сядзім мы на ганачку й самі не радыя
што калі гэты дом — насамрэч дом з прывідамі?
прывіды людзі сур'ёзныя,
помняць абразы з крыўдамі
тэрарызуюць жывых злачынствамі даўнімі
нават такімі, як мы, не пагрэбуюць даўнамі

тут усе спалатнелі
Таня і Светка, і нават сястра яе Нэлі
біла дрыготка Жэню
што сарамліва хаваў свае пальцы ў кішэню
я ўжо маўчу пра сваё трымценне

раптам над намі навіслі два велізарныя цені
зарагатаўшы на два галасы нелюдск*ія*:
ШТО, ГАРАДСКІЯ?!
шчэрачы чорныя зубы й чырвоныя дзясны
Воўка Уздоўскі і Чэчык, граза Калгаснай
з крыкам НЕ ССЫ!

кідалі ў валасы
Светцы, якая ляжала
са складзенымі на грудзях ручкамі
як і належыць спалоханай прывідам даме
лопухавымі калючкамі
а па-чачэрску — ДЗЯДАМІ

2. Олівер Твіст

Слухай, навошта агульны сшытак?
Могуць заўважыць, бо тоўсты, а па-другое,
які з яго ўжытак?
Выдраць старонку — дык прыйдзецца дзве,
і ў кішэню штаноў не пакласці.
Ты зразумей, не ў памеры шчасце!
Лепей блакноты красці.

Тырыць блакнот трэба з сэнсам.
Скажам, вось гэты з букетам і сэрцам —
пасуе толькі дзяўчынцы
у занядбанай правінцыі.
Узяўся тырыць — давай нам
з модным сучасным дызайнам.
Добра, хай будзе гэты, з камбайнам.

Спыняць на касе — сябруй з галавой.
Скажаш, што гэта твой,
што носіш заўсёды з сабой,
бо рыхтуешся так да дыктовак.
Для даставернасці можаш стырыць вунь той аловак.

Не расслабляйся, потым яшчэ ў прадуктовы.
Гатовы?

Помні, не суй пад майку пірожныя заварныя.
Потым ніхто не адмые.
Іншая справа — коржык.
Восем — пад майку, адзін — для алібі ў кошык.
А заварныя цягні адразу ў пакеце.
Дзесяць не трэба. Саня цяпер на дыеце.

Шухер! Змывайся! Ды не туды.
З горкі і ў роў, праз дзяды...

Увесь у дзядах — гэта мінус.
Добра, паказвай, што вынес.
Кніжка? «Олівер Твіст»?
Мне ў прэзент? Ты садыст?
Што мне рабіць з гэтым... Дыкенсам?
Мне без патрэбы. Выкінь сам.
Выбраў бы нешта з добраю назвай.
Схавай. Пацанам не паказвай!

3. Драбіна дзядзі Яшы

Яна ляжала ў гародзе й бабуля казала: «Наша»,
ды ўсе памят**а**лі: драбіну пазычыў нам дзядзя Яша.

Прычым не задарма —
адносіў яму трохлітровік соку я.
Тады ён спытаў мяне:
«Гэта драбіна — доўгая ці высокая?»

Я сказаў, што высокая. І тады ён паклаў яе на зямлю.
У гэты момант я ведаў, за што яго не люблю.

Драбіна была жалезная. Дзядзя Яша сам яе зварваў.
Бацька круціў каля скроні пальцам, кажучы:
«Варвар!»

А потым — іронія лёсу — мы самі яе папрасілі.
Яша цешыўся болей, чым соку, таму,
што прагрэс яшчэ ў сіле.

Драбіна нам прыдалася. Быў акурат пачатак
збору вішняў. Ля самага плота
ў шэраг стаяў дзясятак

красуняў з цёмна-вішнёвай жывіцаю на камлі,
і што магло быць тады смачнейшае на зямлі?

Вішні былі старыя. Здаецца, апошні год
было столькі ягад. І кожная
для нас — забаронены плод.

Першымі ўзлезлі на дрэва мае стрыечныя сёстры.
Момант суперніцтва ў нас заўсёды
быў вельмі востры,

а тут яшчэ гэтыя вішні. Я лезу, а дзве сяструхі
косткамі зверху кідаюцца. Я паскараю рухі.

Абяцаю, што зараз замучае іх аддача!
Я не паводзіўся высакародна, мой шляхетны чытачу!

Паўзу на галіну за імі па прынцыпе трэці лішні...
Пяці секунд не мінула, як сёстры адны
засталіся на вішні.

Лячу цераз плот на рабіну,
а потым, гора-садоўнік,
ламаю рабіну і падаю ў найгусцейшы дзядоўнік.

На крыкі і трэск прыбеглі дзед з бабай,
бацька і мама,
і сёстры спусціліся з вішні палюбавацца таксама.

Пад плотам ляжала доўгая (так, дзядзя Яша!)
драбіна,
з іншага боку — я, са мной у абдымку — рабіна.

Продкі схіляюцца нада мной,
і пытаюся ў продкаў я:
«Слухайце, а рабіна — нізкая ці кароткая?»

- - -

З таго часу ў мяне ёсць рахункі
з гародамі і садамі,
драбінамі і рабінамі, вішнямі і дзядамі.

Бо для некага дзяды — гэта свята ў лістападзе,
а для іншага дзяды — ветэраны на парадзе,
для мяне ж — абрад атрасання калючак
і мой удзел у абрадзе!

4. Святое

А зараз не пра дзядоўнік. Зусім не пра тое.

На ўскрайку Чачэрску ёсць возера з назвай Святое.
Бабуля казала, на гэтым месцы калісьці была царква,
вялізная і надзвычайнага хараства,
якая аднойчы з усімі званамі пайшла на дно.
Кажуць, што часам у цішы тыя званы чутно,
а ў найяснейшыя дні
макаўку можна разгледзець у глыбіні.

Мы там купаліся й проста культурна бавілі час.
Раз на выходных, за пару крокаў ад нас,
на прыбярэжнай траве сядзелі салдаты.
Двое дзядоў (адзін злёгку,
другі ўжо не злёгку паддаты).
Трэці салдацік, які выглядаў, як дух,
апавядаў ім пра возера. Тыя слухалі ўдвух.

Як? Як ты кажаш? Званы зазвінелі самі?
І патанула? З народам? З папом? З абразамі?
А абразы дарагія былі, як думаеш, Лёша?
Слухай, няхай малады іх дастане, а нам будуць грошы!
Чуеш, што кажуць? Давай! Што «нашто»? А на тое!
Правільна, Лёха! Загнаць духа ў возера – гэта святое.

Тут Лёха сарваў з яго шыі і кінуў у возера крыжык.

Плыві за ім следам!
Пасля нам раскажаш, дзе быў, чыжык-пыжык!
Хутчэй, а то зараз па галаве!

Дух раздзяецца, заходзіць у возера, потым плыве.
Трохі адплыў, а пасля пад вадой знікае.
І не вынырвае, сволач такая.

А ў тых кісла робіцца ў роце
ад думкі, што скажуць у роце.
Крычаць, раздзяюцца, ныраюць за духам...
А той незаўважна ўсплывае ў чароце,
хвілінку любуецца іх падводнымі танцамі,
смяецца, хапае адзежу й змываецца
ў бок аўтастанцыі,
купляе квіток на Карм*у*, а пасля ўсю дарогу
псуе сабе к*а*рму,
бо мроіць пра возера, што затапіла б яго казарму.

5. Як я ўпусціў вядро

Раз-два-тры-чатыры-пяць —
пачынаю іх збіраць.

Нагінаюся за дзедам,
валачу свой посуд следам

і сабранае дабро
гучна падае ў вядро.

Гэта вам не йсці ў грыбы,
доўга крочыць на абы.

Тут вы на адным кусце
цэлы слоік зберасце.

Нецярплівым проста рай:
нахіліўся — і збірай.

Па лістах вяду рукою:
«Выбачайце, непакою!» —

і ў руках чатыры жмені
застаецца іх, не меней.

Ах, як радуецца сэрца!
Напаўняецца вядзерца.

А ў вядзерцы не суніцы,
не чарніцы, не клубніцы,

не дурніцы-буякі —
каларадскія жукі!

- - -

Засталася чвэрць вядра,
але дзед сказаў: «Пар*а*.

Зараз мы іх будзем трушчыць.
Толькі помні: жук трывушчы.

Лепей трушчыць, каб ушчэнт,
аб асфальт ці аб цэмент,

ды патроху, па чарзе».
Дзед гаворыць — жук паўзе

па вядры. Гляджу на вязня:
«Зараз будзе табе лазня.

Мой суворы дзед такі.
Беражыцеся, жукі!»

Кожны мітусіўся, кожны
быў такі бездапаможны.

Зрэшты, што я ім, ахоўнік?
І ўпусціў вядро ў дзядоўнік.

А яны як ламанулі!
Выляталі, быццам кулі.

Мне на хвілю знесла дах,
а яны — ужо ў дзядах...

Дзед злавіў, але не ўсіх.
Дзед сказаў мне, што я псіх.

Дзед паскардзіўся бабулі,
абяцаў пазбавіць бульбы.

Але я не шкадаваў,
што жука пашкадаваў.

6. *На карову*

На ганку, на дзвюх лавачках за столікам,
сядзелі з Юрам, Славікам і Толікам
і трэці запар дзень гулялі ў карты:
занятак варты,
калі партнёр упарты й сам змагар ты.
А пойдзе карта — гэта вам не мапа!
Гулялі ў «гаўналяпа».

На што гуляць, каб сэнс наш меў занятак?
На распрананне? Дык няма дзяўчатак.
Гуляць сур'ёзна? Скончыліся грошы.
На інтарэс? Занятак нехарошы.
На пстрычкі? Біць сяброў ніхто не стане.
Сышліся, што гуляем на жаданне.

Вядома, хто застаўся гаўналяпам...
Каб знаць, што пажадае Толік — кляпам
заткнуў бы рот, бо ён са мной дарма так:
я быў павінен заўтра пасвіць статак!

Агульны статак — трыццаць тры каровы,
і раз на месяц — графік несуровы,
як на сям'ю, бо кожная ў чарзе.
(Ухілішся — сумленне загрызе.)
Ды нашая чарга яшчэ праз тыдзень,
а Толікава — заўтра. Толік — злыдзень!

Устаць за чвэрць гадзіны пад два гімны.
На мацюкі і туалет інтымны
згубіць хвілінаў дзевяць або дзесяць,
язык і пугу на плячо павесіць —
і можна смела шыбаваць на луг
з каровамі і купкай недалуг.

Наперадзе ішоў дзядуля Толіка
хадою ветэрана й алкаголіка:
шмат ведаў пра жанчын і медалі,
каторыя далі і не далі.
За ім — ягоны сябар і пляменнік,
мясцовы рыбнагляд і шызафрэнік,

па сумяшчальніцтве паэт-аматар:
паслухай верш — дасць пакатацца катэр.
Наступны — бацька Толі, трактарыст,
спартсмен і фан каманды «Джудас прыст».
Ягоная палова — цёця Каця,
што працавала ў лодачным пракаце.
Будзь Толік, дык сабралася б сям'я.
І ў давяршэнне ўсёй клаўнады — я.

Ідзем і размаўляем з «рыбнадзорам»:
— Андрэйка, а ты вершы любіш? Сорам!
Як не любіць высокай прыгажосці?
Вось ты паслухай, пачытаю штосьці:
«А над Чачэрскам зор, нібы гароху!..»

Я ўжо таксама вершаваў патроху
і, галяком купнуўшыся ўначы,
мог у адказ метафару спячы,
што зор там, як укусаў камароў
на срацы. Параўнанне будзь здароў?
Ды вернемся з вышыняў да кароў!

Над вухам авадні вясёлай фугай.
Адмахваемся — хто хвастом, хто пугай.
Парнакапытным хораша на траўцы.
Мужчыны абмяркоўваюць, як знаўцы,
далікатэсы з торбы цёці Каці,
якімі ўчора грэбавалі ў хаце.
Салодка спіцца на чачэрскім сонцы
пярэстай халмагорцы і херсонцы,
цялушцы Зорцы і старэнькай Лысцы.
Спіць ветэран, як немаўля ў калысцы,

пакінуўшы загад — глядзець Чарнушку,
бо гэта можа зладзіць нам вайнушку:
штодня ўцякае з лугу, чорт рагаты,
і іншых за сабой вядзе дахаты.

«Рагаты чорт» хутчэй была бязрогай.
Штодня ўцякала іншаю дарогай,
не кожны раз трапляючы дадому.
Шукай пасля й ці знойдзеш — невядома.
Ну, так і ёсць. Бяжыць. Забудзь пра стому.

Дарэмна я гуляў у карты ўчора!..
Бягу за ёй, наперадзе Чачора,
фарсірую раку, як быў, у ботах,
лячу ўгару і пераводжу подых
адно каб азірнуцца на пагорку...
«Чорт! Мужыкі, трымайце Лыску й Зорку!»
Ці дзень такі, ці пасвілі нягегла,
але палова статку такі збегла.

Ганяў яе па пустках і садах.
Вярнуўся, згодна з назвай, у дзядах,
з вялікім гузаком на галаве,
паабстрыкаўшы рукі ў крапіве.
Але злавіў за Замкавай гарой
і потым пачуваўся, як герой.

А цераз тыдзень пасвіць яшчэ раз...
Пасля крычаў картыжнікам: «я пас!»
А калі хто казаў: «не на карову»,
я пачынаў смяяцца нездарова.

7. Камандзір бабскага батальёну

Гэты кашмар пачаўся з прычыны бульбы.
Не, не спаймалі нікога з чужою бульбінай,
скуль бы!
Проста адна малая паненка
з прозвішчам рэдкім на «енка»
(што вельмі важна, пры сімпатычным сведку)
неяк прасіла сяброўку-суседку
дапамагчы абраць пяць кіло
бульбы, а той было западло.

Першай, вядома ж, крыўдна.
Хацела абразіць «сучкай»,
ды выхаванне ўзяло сваё —
абмежавалася «беларучкай».
Гэтая штось недачула, падумала,
што «беларускай», з намёкам на бульбашоў —
і пачалося шоў.
Тую, на «енка», не пачаставала сушкай,
абазвала «хахлушкай»
і для нагляднасці — добра агрэла падушкай.

Можа, усё абышлося б, ды сведка быў
сапраўдны ўкраінец,
на дапамогу пакрыўджанай кінуўся,
як марскі пехацінец,
вырваў падушку ў злачынкі,
выцер соплі ў пабітай дзяўчынкі
з выглядам малайчынкі,
што добрыя робіць учынкі.

А ні халеры!
У «беларучкі» свае кавалеры.
Вечарам ён атрымаў ультыматум
на брудным кавалку шпалеры:
«Зафтра ля рова
будзе цібе хярова,
бо ты і сам ідыёд і дзефка твая карова».

Проста існуюць традыцыі
па-за ўладай бацькоў і міліцыі,
як шанаваная тут гадамі
ПЕРАСТРЭЛКА ДЗЯДАМІ.

Першы стрэл прыняў на сябе валасаты Данік,
а другі рыкашэтам трапіў Таньцы за станік.
Трэцім стрэлам Славіку з Гомеля
ледзь не выбілі вока.
Славік крыкнуў, што пойдзе дадому,
бо нешта моцная спёка.
Нос разбілі малому Ваню чацвёртым стрэлам —
над камандаю гарадскіх запахла гарэлым,
але ў момант, калі іх войска ўжо страціла
трох сяброў,
мой лірычны герой якраз праходзіў паўз роў.

«Нашых б'юць!» — пранеслася ў думках,
а потым: «Куды б схавацца?»
Але раптам заўважыў тую,
з якой ледзь дамовіўся цалавацца.
Тры дзяўчынкі ў адной камандзе,
а хлопцаў ужо няма,
і з'яўляецца шанец дамовіцца з тымі дзвюма.

Як-ніяк у менскіх вайнушках ён быў
падпалкоўнікам —
і ён рынуўся ў гушчу падзеяў з вялікім кустом
дзядоўніка.

А дзе ж тыя ваяры,
Што дзядоўніку сябры?

А дзе ж тыя іх дзяды,
Што лятуць туды-сюды?

Каб ачысціць гэты роў
Ад варожых ваяроў!

Скажаце, што «кічуха», скажаце, што «бытавуха»,
а ў яго пасля ад удару з тыдзень гарэла вуха.
Але зараз ён Гойка Міціч
і перамогу святкуюць апачы,
і бледнатварыя ворагі дражняцца, адступаючы:
«Камандзір бабскага батальёну,
камандзір бабскага батальёну!»

А ён у Чачэрскім раёне — кароль раёну.

8. Як я правёў лета

Першыя ўрокі. Мусоліш аловак і сцёрку.
Тэма на дошцы — пішы, як праводзіў ты лета.
Пішуць, казлы. Ты таксама хацеў бы «пяцёрку»,
толькі пра што тут пісаць, як раскажаш пра гэта?

Як ты глядзеў тэлевізар тайком ад бабулі:
над галавою імгненні свісцяць, нібы кулі,
ледзь нашы гол у адказ забіваюць шатландцам —
бабця ў адказ прабівае па задніцы сланцам.

Як ты з набітых кашоў выкідаеш лісічкі:
месца няма ўжо, а белых грыбоў усё болей.
Як літаральна за тыдзень мяняюцца звычкі
і геніяльна смакуе партвейн дзядзі Колі.

Як па дарозе дамоў спатыкаўся, бы Чаплін.
Як, пачатковец-нудыст, ледзь не змерз у Сажы
і, каб сагрэцца, — ударыла ў голаў мача, блін! —
сена калгаснага стог падпаліў. Раскажы!

Як ты глядзеў у кіно «Чалавека-амфібію»,
рот адкрываючы прагна спайманаю рыбаю.
Ўражаны бацька назаўтра купіў табе ласты.
Славік зайздросціў: «Тапелец, а не вадалаз ты!»

Як з Засажэўскага лесу дамоў на папутцы —
першы твой раз, як сказаў бы цяпер, аўтаспынам.
Як ад дажджу ў тэлефоннай хаваліся будцы
з той, што пасля назаве цябе суччыным сынам.

- - -
Дзе гэта ўсё? Аўтастанцыя. Ціша. Бязлюдна.
Цераз пітомнік (бабуля казала «пітоўнік»)
крочыш паволі. Змянілася ўсё абсалютна.
Толькі дзядоўнік, дзядоўнік, дзядоўнік, дзядоўнік.

Пафарбавалі ў зяленіва дом бабы Валі,
вуліцу неяк бяздарна заасфальтавалі,
роў закапалі — і нават не знойдзеш слядоў.
Толькі дзяды, нібы ўнукі тых вашых дзядоў.

Змест

Пра серыю «Я кнігу маю»

У 2012 годзе выдавецтва «Логвінаў» пачынае перавыданне найбольш яскравых узораў беларускай літаратуры за апошнія пяцьсот гадоў.
Серыя «Я кнігу маю» складаецца з кніг, якія ў свой час ужо здабылі папулярнасць у чытача.
На жаль, цяпер гэтых выданняў няма ні ў кнігарнях, ні ў букіністычных крамах.
Задача праекту — напоўніць паліцы ўсіх кнігарняў краіны, а таксама паліцы ўсіх аматараў добрых кніг, адметнымі творамі сучаснай і класічнай беларускай літаратуры. Па даступным кошце.
Серыю ўкладае Валянцін Акудовіч.

Спіс выданняў серыі «Я кнігу маю» (першая дзясятка):

1. Валянцін Акудовіч. *Дыялогі з Богам.* Філасофскія эсэі
2. Ігар Бабкоў. *Адам Клакоцкі і ягоныя цені.* Раман
3. Адам Глобус. *Толькі не гавары маёй маме.* Аповесці
4. Уладзімір Арлоў. *Ордэн Белай Мышы.* Аповесці і апавяданні
5. Артур Клінаў. *Малая падарожная кніжка па Горадзе Сонца.* Раман
6. Уладзімір Някляеў. *Так.* Паэмы і вершы
7. Андрэй Хадановіч. *Дежа вю: перавыбранае.*
8. Ян Баршчэўскі. *Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях*
9. Максім Танк. *Абвяржэнне.* Вершы
10. Алесь Разанаў. *Шлях 360.* Паэзія

Хадановіч, А.
Х14 Дэжа вю : перавыбранае [Вершы] / Андрэй Хадановіч. — Мінск : І. П. Логвінаў, 2013. — 196 с. — (Серыя «Я кнігу маю»).

ISBN 978-985-562-045-8.

Літаратурна-мастацкае выданне

Хадановіч Андрэй

Дэжа вю: перавыбранае

Вершы

Камп'ютарная вёрстка Юліі Андрэевай
Дызайн вокладкі Gonzai (gonsai.org)
Фотаздымак Марыны Шоды
Карэктар Алена Пятровіч

Падпісана да друку 13.02.2013 г. Фармат 76x100 $^{1}/_{32}$.
Папера афсетная. Друк афсетны.
Ум. друк. арк. 11,2. Ул.-выд. арк. 2,7.
Наклад 500 асоб. Замова № 439.

Выдавец І. П. Логвінаў. ЛИ 02330/0494468 ад 08.04.2009.
Пр-т Незалежнасці, 19-5, 220050, г. Мінск, www.logvinau.by

Друк ТДА «НоваПрынт». ЛП 02330/015476 ад 25.02.2009.
Вул. Купрэвіча, 2, 220047, г. Мінск.